

KOPINNA

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ

ΧΡΗΣΤΟΥ Σ. ΧΙΩΤΟΥ

ΕΤΟΣ Β.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1876

ΦΥΛ. Η.

ΜΕΛΕΤΗ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΠΟΙΗΣΕΩΣ.

"Οτε τὸ γόνιμον τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἔθεργίνετο ὑπὸ τῆς ζωγόνου καὶ λεπτῆς τῆς ἐλευθερίας ἀκτίνος, ἀνέδιδεν ἄνθη, δεικνύοντα τὸ μέγεθος τῆς μεγχλοφυῖας καὶ τὸ εὐαίσθητον τῆς καρδίας καὶ ἐπιμαρτυροῦντα τὴν πλήρη ζωῆς ποίησιν, τὴν ποίησιν ἐκείνην τὴν ἀπὸ τῆς καρδίας πηγάδουσαν καὶ τὴν εἰς δάκρυα κινοῦσαν τὸν ἀναγινώσκοντα, τοῦθ' ὅπερ ἔστι τὸ μόνον βρέρμετρον, ἡ μόνη ζῶσα καὶ θεβαία ἀπόδειξις τῆς ἀληθεύς ποιήσεως· διότι εἶναι ἀναντίρροπον ὅτι, διποιησαντες τὴν ζωὴν τὰς αἰγαίας, δέοντας νὰ συγκινηθαί, διποιησαντες τὴν ζωὴν τὰς αἰγαίας, δέοντας νὰ ζωηρός. "Οτε δομως οἱ Ἑλληνες, οἱ πάλις ἀδίμαστοι πρόμαχοι τῆς ιδίας ἐλευθερίας καὶ οἱ ὑπὲρ αὐτῆς καὶ κατὰ τοῦ Ξέρζου καὶ κατὰ τοῦ μεγάλου Ἀλεξανδρου μετ' ἀπεραμίλου ἀνδρίας πολεμήσαντες, ἦναγκάσθησαν νὰ φέρωσιν ἀγοργύστως τὸν ζυγὸν τῆς Ρώμης, ἐλησμόνησαν μὲν, ὡς ἴστορικοί τινες διατείνονται, καὶ αὐτῆς τῆς ἀνεξχρησίας των τὴν στέρησιν, ἀλλ' οὐχ ἡττον ἐπερχμασθοῦντο βλέποντες τὰς μὲν πόλεις αὐτῶν, διαταγῇ τῶν κατὰ καιροὺς αὐτοκρατόρων, κοσμουμένας διὰ μεγαλοπρεπῶν μνημείων, τούς δὲ φιλοσόφους καὶ συγγραφεῖς ἐλευθέρων ἔχοντας τὴν εἰσόδον ἐν ταῖς αὐλαῖς αὐτῶν καὶ εἰς ἄκρον ὑπὸ αὐτῶν τιμωμένους καὶ τοὺς νικητὰς θεραπεύοντας τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰ γράμματα καὶ θαυμάζοντας τὴν καλλιτεχνίαν τῆς Ἑλλάδος, μεγάλως ὑπερτεροῦσαν, ὡς αὐτοὶ οὗτοι ὁμολόγουν, ἐκείνης τῆς Βασιλίδος τῶν πόλεων. Τούτου δ' ἔνεκα οἱ Ἑλληνες ἐπὶ τοσοῦτον ἐνηρύνοντο τότε καλούμενοι Ρωμαῖοι, ὡςτε παρ' ὅλιγον συνεχωνεύοντο οἱ δύο λαοὶ· τοῦ Ρωμαϊκοῦ δομως κράτους διαιρεθέντος εἰς δύο, ἔτε κατασταθέντος ἀπεράντου καὶ κατὰ συνέπειαν μὴ δυναμένου νὰ κυβερνᾶται ὑφ' ἐνδε, τὸ ἐλληνικὸν στοιχεῖον ὑπερίσχυσε, μηδόλως κατισχυσασῶν τῶν

προσπαθειῶν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλεις αὐτοκρατόρων, διποιησαντες τὴν τε γλώσσαν καὶ τὰς παραδόσεις τῆς Ρώμης, καὶ τοιουτοτρόπως τὸ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν κράτος ἐγένετο, πλὴν τοῦ ὄνδρατος, ἐλληνικόν. Καὶ τότε, διαδοθέντος τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀνεφάνησαν ὁ εὐγλωττος ἄγιος Βασίλειος, ὁ ἄξιος διάδοχος τοῦ Δημοσθένους, ὁ ἄγιος Γοργόβριος, Παῦλος ὁ Σιλεντιάριος καὶ ὁ Ἀγαθίας, οἱ ἀναγεννήσαντές τινας τῶν Ἐλληνίδων μουσῶν, καὶ ὁ Εὔσταθιος καὶ ὁ Φώτιος, οἱ ἄμεσοι διάδοχοι τῶν σοφῶν τῆς Ἀλεξανδρείας γραμματικῶν. Καὶ εἴναι μὲν ἀληθές ὅτι οἱ Ἑλληνες, ἔνεκα τῆς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην θρησκευτικῆς τῶν Ιδεῶν τάσεως, ἐπελάθοντο καππας τῆς διπλασίας καὶ τῶν τεχνῶν, ἀλλ' οὐχ ἡττον ἀληθές ἔστιν ὅτι οδέποτε ἐγένοντο ἐπιλήσματος τῆς ἀνδρίας καὶ τῆς καθόλου αἰσθήσεως τοῦ καλοῦ. "Ο, τι δομως δὲν κατώρθωσεν ἡ φραγκικὴ κυριαρχία, κατώρθωσεν ἐπί τινας αἰώνας ἡ Τουρκικὴ δουλεία; ἢτις, τὰ πάντα καταμαράνασσα, ἐπέτυχε πρὸς μικρὸν νὰ ἱκδιώῃ τῆς Ἑλλάδος τὰς θιαγενεῖς αὐτῆς Μούσας. Οὐ πολὺ δ' ὑστερον δομως, τῆς πρώτης δρμῆς κοπασάσης, ἡ μαρανθεῖσα φιλολογία ἤρχισε πάλιν νὰ ἀνεβλαστάνῃ, καὶ δὴ συνέστη ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ σχολεῖο, οὐτινος καθηγητὴς ὑπῆρξεν ὁ σοφὸς Ζυγομαλᾶς, καὶ ἔνθη ἡ Ἑλλήνις νεολαία ἐξεπαιδεύετο εἰς τὴν θρησκείαν καὶ ἀρχαίαν γλώσσαν, ἢτις δλονὲν ἐξέλιπε.

Τὸ κικυπηκός καὶ βεβαρημένον τοῦ ιστορικοῦ θλέμμα, ἀφοῦ διετρέξει τοσούτους αἰώνας βαρβαρότητος καὶ δουλείας, σταματᾷ, ως ἐπ' ὀάσεων ἐν ἐρήμῳ, ἐπὶ διαφόρων ἐλληνικῶν πόλεων, ἐν αἷς δύναται νὰ παρατηρήσῃ ζωηρότητά τινα πνεύματος, δλως ἰδίαν τὴν ἐλληνικὴ φυλῆ, καὶ μάλιστα ἐν Κρήτῃ, ἐν ἡ, καίπερ ὑπὸ τὴν Ισχυρὰν σημαίαν τῆς ἐνετικῆς πολιτείας εἰσέτι διατελούσῃ, ἐπὶ τοσοῦτον εἶχε μεταδοθῆ δ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀκυάζων Ἰταλικὸς πολιτισμός, ὃςτε πολλαὶ οἰκογένειαι Ἑλλήνων καὶ Ἐνετῶν ἀνεμβίγνυντο ἡ συνέχειαν τὰ ὄνδρατα τῶν καὶ πολλοὶ πλούσιοι Κρήτες ἀπέστελλον τὰ τέκνα αὐτῶν πρὸς ἐκπαίδευσιν εἰς

Ἐνετίαν καὶ Πάδουσαν. Δικαίως δήθεν ἡ Κρήτη δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀρχὴ καὶ ἀφετησία τῆς ιθικῆς τινος μορφώσεως καὶ προόδου, ἀγνώστου τότε τῇ 'Ελλάδι, καὶ ὡς ἡ πρώτη πόλις τῆς 'Ελλάδος, ἡ ἔξαγαγοῦσα τοὺς πλείστους τῶν σοφῶν αὐτῆς· διότι ἄλλοι μὲν ἔξι αὐτῶν, ἀσχοληθέντες εἰς τὴν θεολογίαν ἢ τὴν ἀρχαῖαν φιλολογίαν, κατώρθωσαν νὰ μὴ σθεσθῇ τὸ πῦρ τῆς παιδείας, ἀναζωπυροῦντες οὕτω τὸ Ἐθνικὸν πνεῦμα καὶ ἀνάπτοντες εἰς τὰς καρδίας τῶν ὀλίγων τότε ἑλληνοπατίδων εὐγενῆ αἰσθήματα ὑπερφρενίας καὶ πατριωτισμού, τῶν δύο τούτων ἀληθῶν προδρόμων τῆς ἐλευθερίας· ἄλλοι δὲ ἐπεδόθησαν οὐ μόνον εἰς τὴν ἀπέριτον καὶ ἀθώαν ἐκείνην δημάδῳ ποίησιν, τὴν γεννημένην ὡς ἐκ τοῦ ὥραίου κλίματος καὶ τοῦ καθαροῦ καὶ γλαυκοχρόου οὐρανοῦ τῆς 'Ελλάδος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν φιλολογικὴν ποίησιν, ἥττον μὲν φραγτασιώδη τῆς πρώτης, προϊὸν ὅμως παιδείας καὶ τέχνης· Ἀλλὰ τὰ ἡῆπ καὶ ἔθιμα τοῦ δυτικοῦ βίου μεγάλως ἐπενήργησαν εἰς τὴν ἡθικὴν καὶ διανοητικὴν κατάστασιν τῶν πόλεων ἐκείνων, αἴτινες διετέλουν ὑπαγόμεναι εἰςέτι εἰς τοὺς 'Ενετούς· διότι, ὡς θηγωστὸν, καίτοι πολλαὶ ἑλληνικαὶ χῶραι εἶχον ὑποκύψει εἰς τὴν ὁσμανικὴν κυριαρχίαν, ἔτεροι δὲ τοὺς φιλολογίας, ἄτε τοῦ φραγκισμοῦ κατὰ πολὺ ἐπιδράσαντος ἐπὶ τῆς διανοητικῆς καταστάσεως τῶν ὑπέρ τοῦ διατελουστῶν χωρῶν, αἴτινες καὶ διαγορικῶς καὶ πολιτικῶς ἐφεύροντο ὑπερτεροῦσαι τῶν ὑπὸ τὴν τουρκικὴν κυριαρχίαν. Καὶ ὅμως, ὅντες ἡ ἀρχὴ τῶν Φράγκων δὲν ἥθελε καταλυθῆ κατὰ τὴν αὐτὴν περίπου ἐποχὴν, καθ' ἣν καὶ τὸ βυζαντινὸν κράτος, βεβαίως αἱ ὅμοι φιλολογίαι, ἡ τῆς δύσεως καὶ τῆς ἀναστολῆς, θά συνεδράζοντο ἡ θά συγνωνεύοντο, ὅπως ἐν πολλοῖς τά τε ἥθη καὶ ἔθιμα τῶν δύο τούτων λαῶν. Εύτυχως ὅμως, τῆς ἀρχῆς τῶν Φράγκων καταλυθείσης, δόρδιος οὕτος ἐξέλιπεν· οὐδὲν ἡσσον ὅμως διεσώθησεν ἄχρι τοῦ νῦν διάφορα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔργα, οἷον μυθιστορίαι τινὲς, διζουσαι δυτικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἀποπνέουσαι δουλικὸν αἰσθημα λούχι τοσοῦτον οἴκετον τῷ ἑλληνικῷ χαρακτῆρι, πάμπολλαι μεταφράσεις ἡ παρχρόσεις, αἴτινες, καθὸ δέργας ἀσθενῆ, οὐδὲ διεδόθησαν οὐδὲ ἀνεγνώσθησαν πολὺ, καὶ διάφορα ποιήματα, ἀποπνέοντα μὲν ἔστιν διε τζωὴν τούλμην καὶ χάριν, ἀλλὰ φέροντα τὸν τύπον καὶ τὸ χρηματηριστικὰ φραγκικῆς καταγωγῆς. (*) Ἀλλὰ περιττὸν

νομίζοντες περὶ τούτων ν' ἀκριβολογήσωμεν ἐνταῦθα,
καθὸ μικροῦ λόγου ἀξίων, ρίψωμεν ἐν βλέμμα ἐ-
πὶ τινῶν ἀλλων ποιητικῶν ἔργων, ἃτινα καίτοι φέ-
ρουσι καὶ ταῦτα τὰ ἵχνη του ἀπὸ δυσμῶν ἐπιπνεύ-
σαντος αἰσθήματος, ἰδιαιτέρας δύμας προσοχῆς καὶ με-
λέτης τυγχάνουσιν.

'Ο Ερωτόκριτος, ἐπὶ παραδείγματι, οὐτινος;
Ώς αὐτὸς δι ποιήσεις μαρτυρεῖ,

Βιτζέντζος εἰν' ὁ ποιητής καὶ εἰς τὴν γενεὰ Κορνάρος,
Ποστάθη ἀκριμάτιστος σὰν τοὺς πάρη δι Χάροις,
εἶνε μυθιστορηματικὸν ποίημα, ὅπερ, καίπερ γεγραμ-
μένον μετὰ λεπτότητος Ἰταλικῆς καὶ ποικιλίας Ἀντ-
τολικῆς, εἶνε τὸ μόνον σχεδὸν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐ-
πιζῆσαν ἀνάγνωσμα, ὅπερ εὐχρήστως περὰ τοῦ λαοῦ
ἀναγινώσκεται· διότι ἐν αὐτῷ μετὰ πολλῆς χάριτος
καὶ ἀφελείας ἀπεικονίζονται τρυφερὰ ἄγνου ἔρωτος; αἰ-
σθήματα καὶ μετὰ ζωηρῶν χρωμάτων ἴστοροῦνται τὰ
παθήματα μιᾶς βασιλοποιύλας, τὰ πάντα πε-
ριφρονησάσης ὑπὲρ τεῦ ἔρωτός της, δστις ἐπὶ τέλους
νικηφόρος ἀναδεικνυται. Τίς, φέρ' εἰπεῖν, δὲν ἡττάνθη
ὑγραρινομένους τοὺς δρθαλμούς του, ἀν εὐχίσθητος, ἐ-
πλασθὴ καρδία του, ἐπὶ τῷ μοιραίῳ χωρισμῷ τῶν
δύο ἐκείνων πιστῶν ἔρχοται, μετὰ πολλοῦ αἰσθήματος
περιγραφομένω; Τίς δὲν συνεκινήθη ἀναγινώσκων τὴν
σκηνὴν ἐξείναν, καθ' ἣν αὐτὸς οὗτος δι Βρατόκριτος,
ὅπως δοκιμάσῃ τὴν πίστιν τῆς ἐρωμένης του, μετημφι-
εσμένος παρουσιάζεται εἰς τὴν φυλακὴν, εἰς ἣν εἰχε
καθείρει αὐτὴν δι πτητὸν της, ἀναγγέλλων αὐτῇ τὸν ὑπ'
ἀγρίων θηρίων σκληρὸν δῆθεν θάνατον τοῦ ἔρχοτου της;
Τίς δὲν συντόνεσε τότε τὴν πιστὴν πλὴν πεπονυμένην
Ἀρετούσαν, παρχλογιζομένην ἐπὶ τῷ σκληρῷ ἐκείνῳ ἀ-
κούματι καὶ μὴ δυναμένην πλέον νὰ κρατήῃ τὰ δά-
κρυα τῆς ἐμμανῶς ἔρωτος καρδίας της; Καὶ τίς ἐπὶ
τέλους δὲν ἡττάνθη πάλλουσαν ὑπὸ χρῆς τὴν καρδίαν
αὐτοῦ, βλέποντος ἐπιστεφόμενα διὰ τοῦ γάμου τὰ πα-
θήματα τῶν δύο ἐκείνων πιστῶν ἔρχοται;

'Ἐν τούτοις, τὸ ποίημα τοῦτο, δι' οἰνδήποτε ἐπο-
ψιν ἔξταζεμονον, εἶνε μὲν πληρες καλλονῶν, ἀλλ' οὐχ
ἡττον δὲν ἀμοιρεῖ καὶ ἐλαττωμάτων. Ενῷ, λόγου χά-
ριν, δι ποιητὴς ἀφηγεῖται τοὺς ἔρωτας τῆς Ἀρετούσης
μετὰ τοῦ Ἐρωτοκρίτου μνημονεύει καὶ ἐτέρου προσώπου,
τοῦ Ρηγοπούλου τοῦ Βυζαντίου, ἐπιζητοῦντος τὴν χείρα
τῆς Ἀρετούσης τούτου δὲ μὴ ἐπιτευχθέντος, ἃτε τῆς
Ἀρετούσης ἀποποιηθείσης, δι ποιητὴς ἐπινέρχεται εἰς
τὰ κύρια καὶ πρωταγωνιστοῦντα πρόσωπα τοῦ ποιή-
ματος του, καθ' διοκληροῖκαν ἐπιλανθανόμενος τοῦ Ρη-
γοπούλου· ἐνῷ ἐδύνατο, ὅπως καταστήῃ τὴν ὑφὴν τοῦ
δύντως ἀξιολόγου τούτου ἔργου ποικιλωτέραν, νὰ παρει-
σάξῃ ἐπισεδιά τινα, οἷον μονομαχίαν τινὰ μεταξὺ τῶν
ροφορίας περὶ τινῶν συμβεβηκότων, λεζόντων χώρων πρὸ τῆς
ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ μετ' αὐτήν. Τούτου
ποιητῆς λέγεται Ἐμμανουὴλ τις Γιωργίλες·

Θύω ἀντερχοτῶν, ἀπειλὴν κηρύξεως πολέμου μεταξὺ τῶν δύο βασιλέων καὶ ἄλλα τοικῦτα, ἀτινά ἐδύναντο νὰ ἀπόδημοις τῷ ποιήματι τούτῳ μεῖζον αἴξαν, ἀφ' ὅσον ἥδη τυγχάνει, ἐνῷ ἀπ' ἐναντίαις, οὕτω ἔχον, ἔξελέγχεται ὡς μονότονον καὶ πολλάκες καταντῷ εἰς ἀσύγγνωστον πολυλογίαν, ἵτις καθιεῖται αὐτὸς κακῶς διχληρόν. 'Αλλ' οὐχ ἥττον καὶ ἡ γλώσσα αὐτοῦ ἐλέγχεται ὡς χυδαίζουσα, καθὸ δὲν ἔτερον οὕτα η μίγμα κρητικῶν καὶ ἑνετικῶν λιδιαράτων, τοῦθ' ὅπερ μαρτυρεῖ ὅτι ἡ οἰκογένεια τοῦ ποιητοῦ Κορηνάρου, τοῦ ἐπαξιώτα καθέξαντος ἐπιφυνὴ θέσιν ἐν τῇ ἴστορίᾳ τῆς ἡμετέρας φιλολογίας, εἶλκε μὲν τὸ γένος ἐξ Ἐνετῶν, ἀλλ' εἰχε πρὸ πολλῶν αἰώνων ἔγκετασταθῆ εἰς Κρήτην.

Τὸ περὶ γλώσσης ὅμως μικρὸν τοῦτο ἐλάττωμα εἶναι κακῶς συγγνωστὸν, διότι τοιαύτη ἡ γλώσσα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καὶ αὐτὴν οἱ διλίγοι τότε λόγιοι τοῦ Ἑθνους ἐνδύμιζον ἐπιτηδεῖαν οὐχὶ μόνον πρὸς ποίησιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς πᾶταν φιλολογικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν χρῆσιν. Προϊόντος ὅμως τοῦ χρόνου, καθ' ὃν τὰ κλασικὰ τῶν ἡμετέρων προγόνων συγγράμματα ἥρχισαν ἔτει μᾶλλον νὰ διαδίδωνται; ἀνεφάνη Σχολή τις μιξοβερβάρων η μιξοσολοίκων ἐλληνιστῶν, ὡς ἀπεκάλεσεν αὐτοὺς ὁ Ζακύνθιος Εὐγένιος ὁ Βούλγαρος, ἵτις ἐπεχειρησε πνὰ ἐπιβάλῃ τῷ λαῷ μικτὴν τινα γλώσσαν, αὐθαίρετον καὶ ἀκανόνιστον, ἐξ ἣς προέκυψαν γελοῖοι τινες καὶ κωμικοὶ παπαγαλισμοὶ διαφόρων λέξεων καὶ ἀρχαίων φράσεων. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τῶν λόγων μας παραθέτομεν ἐνταῦθα στίχους τινάς τῆς πτωχοδρομικῆς ταύτης μεσαιωνικῆς μας φιλολογίας.

'Οστις γάρ θέλει ἐξ αὐτῆς θλιβῆν τε καὶ χαρῆναι,
Εἰμὲν καὶ μὲ τὸ θέλημα καὶ τὴν προαιρεσίν σου,
Θέλεις γυρίσειν καὶ στραφῆν, πανόμεθα τοῦ λέγειν
Θέλω σες ἀφηγήσασθαι λόγους ὡραιοτάτους,
Θέλεις χαρῆν καὶ τιμηθῆν καὶ ζήσειν καὶ πλουτήσειν
Καὶ τούς τέλευτούς σου εἰς τὸν λαμπόνθέλεις καταπατήσειν

Μήπως κατὰ τοὺς χρυσούς ἐκείνους αἰῶνας τῷ πτωχοδρόμων ὁ οὐρανὸς ἀντὶ τοῦ μάννα ἔβρεχε ἀπαρέμφατα; Πιθανόν. Τὸ βέβηκιον ὅμως εἶναι ὅτι τοι αὐτὴ μιξοβερβάρος καὶ ἀπαρεμφατοκοποῦσα γλώσσα δὲν ἐδύνατο ἐπὶ πολὺ νὰ διατηρηθῇ, διότι κατόπιν ἐτέρῳ ἀναφρενεῖσα Σχολὴ, δρόθτερον λογιζομένη, ὑπεστήριξεν ἔλλογόν τινα τῆς χυδαίας γλώσσης ἀνάπλασιν, δῆ; Οὕτω ἐδύνατο νὰ διορθωθῇ μὲν γραμματικὲς καὶ κανονισμοὶ, καθαρισθῇ δὲ ἀπὸ πολλῶν βαρβαρισμῶν καὶ βαθυτὸν πλουτισθῇ ἀπὸ τοῦ θησαυροῦ τῆς ἀρχαίας χωρὶς να καταστῇ εἰς τὸν λαὸν ἀκατάληπτος. Τὴν γνώμην ταύτην ἔξφρασε πρῶτος ὁ Γρηγόριος Κωνσταντῖνος, εἴτα διετύπωσε καὶ διὰ λόγων ἰσχυρῶν ὑπεστήριξεν διορθωτὸν θηνούς διδάσκαλος Ἀδαμάντιος Κορχῆς, μεθ' οὗ συεφώνησεν οἱ πλειστοι τῶν λογίων τοῦ ἔθνους, ἐκτὸς διλγίστων ἔξαιρεσσων, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω.
· 'Η γλώσσα δὲν χρησιμεύει μόνον ὡς μέσον τῆς πρ

τῆς πνευματικῆς ἡμῶν ἀναπτύξεως. Ἀνάγκη ἐπομένως ἡ γλῶσσα διὰ τῆς ἀναγκαίας καλλιεπείας, δηλονότι διὰ τῆς δυνάμεως, τῆς χάριτος, τῆς ἐλαζικότητος καὶ πλαστικότητος τῆς ἐκφράσεως, ζτινα δὲν δύναται· νὰ ἐκπληρώσῃ ἡ δημιώδης φωνὴ, πολλῷ δὲ μᾶλλον ἐν πεζογραφίᾳ, νὰ συντελῇ εἰς τὸν γενικὸν καὶ μέγαν τοῦτον τῆς ἀνθρωπότητος εκπόνηση. Μόνον ἐν τῇ ποιήσει, καὶ πρὸ πάντων ἐν τῇ λυρικῇ, τὸ καθ' ἡμᾶς, διαταχείριζόμενος τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν δύναται νὰ εὐδοκιμήσῃ. Ἰνα ὅμως ἐπειτύχη τοῦτο, δέον νὰ μεταχειρίζηται τὴν ἀπλῆν, τὴν καθαρὰν τὴν ζῶσαν τοῦ ὁλοῦ γλωσσαν, μὴ παρεισάγων λέξεις, ἃς δὲ ἀπλοῦς λαὸς δὲν ἔννοει. Ἀνάγκη λοιπὸν δὲ ποιητής, καὶ πρὸ πάντων δύναται τὸν γλωσσαν, ἀφοῦ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἐποχῇ ἡ πρωτοτύπη ἐπὶ τοσοῦτον σπανίζει; Ἀλήθεια, θὺν οὐδέποτε δύναται νὰ διαμφισθῇ ση, καθόσον ἀπέναντι ἐπιφανῶν καὶ ἐνδόξων ποιητῶν, οἷον τοῦ Ὁμέρου, τοῦ Δάντου, τοῦ Ἀνακρέοντος, τοῦ Πετράρχου, τοῦ Μίλτωνος, τοῦ Σιλλέρου καὶ τοσούτων ἄλλων μεγαλοφυῶν ἀνδρῶν, ἐξέρχονται καὶ τινες ἐξ ἡμῶν, ὡς ἄλλοι σηρικοὶ βθύρηγες, τὸν ποιητὴν ἐπαγγελλόμενοι, μόλις καταλιπόντες τὰς ἔδρας τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου, καὶ ἀγνοοῦντες ὅτι δὲ ἀληθής ποιητής, ἐκτὸς τοῦ ὅτι πρέπει νὰ περιβάλληται διὰ παντοιδῶν γνώσεων, δεῖται φυντασίας ζωηρᾶς, θὺν νὰ χαλιναγωγῆ καὶ ρυθμίζῃ δι' ἡσκημένης κρίσεως, καὶ νὰ ἔξοχος ἀριστοτεχνης περὶ τὴν στιχουργίαν καὶ πρὸ πάντων περὶ τὴν γλῶσσαν, ἥτις δύο μόνον ὅδους ἔχει, τὴν τῆς δημοτικῆς καὶ τῆς καθαρευούσης ταύτας ὁφείλει νὰ ἀκολουθήσῃ δὲ αἰσθανόμενος ἵκανάς τὰς ἔχουτοῦ δυνάμεις δπως ἐπιχειρήσῃ τὴν ἀνάθασιν τῶν περικρήμων καὶ ἀποτόμων κορυφῶν τοῦ Ἑλικώνος δὲ ἐπιχειρῶν μέσην τινὰ ὅδὸν ἀγωνίζεται μάταιον ἀγῶνα καὶ θὰ πάθῃ δι, τι καὶ αἱ μυθολογούμεναι ἔκσιναι Δαναΐδες, αἱ διηνεκῶς ἀντλοῦσαι ὕδωρ καὶ οὐδέποτε τὸν ἔχυτῶν πίθον πληροῦσαι. Ἀν λοιπὸν τοσοῦτον ἐπιμένωμεν εἰς τὸ περὶ γλώσσας ζήτημα, τοῦτο ἀποδοτέον ἀπλῶς καὶ μόνον εἰς τὴν περὶ αὐτῆς ταπεινὴν ἡμῶν γνώμην, διε τὸ δηλαδὴ ἡ γλῶσσα ἐν τῇ ποιήσει δέον νὰ θεωρῆται ὡς ἡ αἰσθητὴ ἐπιφάνεια παντὸς ποιητικοῦ καλλιτεχνήματος, ὡς ὅργανον, οὗ τὸ κάλλος τοσοῦτον συμβάλλεται εἰς τοῦ ποιήματος τὴν ἐντέλειαν, δισον ἡ μελῳδία τῆς φωνῆς συντελεῖ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σηματος, δισον ἡ ἐκλογὴ τῶν χρωμάτων εἰς τῆς εἰκόνος τὸ κάλλος. Ἄλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ προκειμένον.

τοῦ τρχυκοῦ ἢ λυρικοῦ ποιητοῦ· διότι τοῦ ἔπους κύριος σκοπός ἐστιν ἡ εὑρυτάτη μεγαλογραφία, ἢ διὰ καταλλήλων χρωμάτων ἐντελὴς σκιαγραφία παντὸς ὅ, τε θύμιον καὶ ὅ, τι ἀριστον ἐν πάσῃ ἀνθρωπίνῃ ἔνοργειᾳ, ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ ἐν αὐτῷ τῇ φύσει. Καὶ τοιαύτην σκιαγραφίαν, καίπερ μὴ ἀμοιροῦσαν ἐλαττωμάτων σχετικῶν πρὸς τὴν ἐποχὴν, καθ' θιν ἐγράφη, περιστᾶ ἡμῖν ὁ Ἐρωτόκριτος, ὃς ἀπεικονίζων τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα τοῦ μέσου δυτικοῦ αἰῶνος καὶ τοὺς ἴπποτικοὺς ἄγωνας καὶ ἵπποτικὰ φρονήματα αὐτοῦ, ὃς ὁ θεῖος καὶ ἀμύμητος Ὅμηρος, διστις οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον δύναται Νὶ περιβληθῆ κατὰ τὴν ἐντέλειαν πρὸς τὸν Κορνάρον, ἀπερχμίλλως ἀπεικόνισεν ἐν τῇ Ἱλιᾳ ἀδι του τὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου συμβάντα. Ἀλλὰ τοσούτῳ μᾶλλον καθίσταται ἐπιφανέστερος ὁ Κορνάρος, καθόσον δὲν μεταφέρει ἡμᾶς εἰς τὰς χώρας ἑκείνας, ἀφ' ὧν τὰ ἐν τῷ ποιήματι του περιγραφόμενα ἥθη καὶ ἔθιμα ἔλασιν, ἀλλὰ, τεῦτα λαβόν, περιέβαλε δι' Ἑλληνικῆς μορφῆς, καὶ εἰς Ἑλληνικὴν χώραν, τὰς Ἀθήνας, ἔσησε τὴν σκηνήν του· τοῖς δὲ ἐν αὐτῷ δρῶσι προσώποις ἀπέδωκεν δύναματα οὐχὶ ξενικὰ, ἀλλὰ ἔλλινικὰ, καὶ τοὺς Ἑλληνας ἀνεδείκνυε νικητὰς ἐν παντὶ ἀγῶνι καὶ μάχῃ, τούθ' ὅπερ μαρτυρεῖ διεκρίνετο ἐπὶ Ἐθνικῇ φιλοτιμίᾳ καὶ πατοιωτικῷ αἰσθήματι.

Καὶ τοῦτα μὲν περὶ Ἐρωτοκρίτου καὶ τοῦ ποιήσαντος αὐτὸν, μεταβούντες δὲ νῦν εἰς ἄλλα οὐχὶ οὔσον διξιόλογά ποιητικά καθλίτευντα.

Σ. P. TZANOTΗΣ

('Απόσπασμα ἐκ τοῦ Impressions de Voyage
• La villa Palmieri • τοῦ Α. Δουνά) .

Ἐξαντληθεὶς πρὸ τῆς μικρᾶς ἐκκλησίας τῆς Ἀγίας Μαρίας τοῦ Ἀρνώ, τῆς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῶν Βάρδων κειμένης, θέλεις παρατηρήσει ἀναμφισβόλως ἐν μέσῳ δύο βιβλίων μίαν ἀσπίδα, περιστῶσαν τὰ ὅπλα τοῦ Φλωρεντίνου λαοῦ, καὶ φέρουσαν τὸ ἀκόλουθον αἰνιγματῶδες ἀπόφθεγμα, Fuccio mi feci. Ἐρωτῶν δὲ κατόπιν τίς δ' ἀνεγέρτες τὴν ἐκκλησίαν ἔκεινην καὶ τὴν σημασίαν τῆς ἀποφθεγματικῆς ἐπιγραφῆς θέλεις μάθει πρῶτον μὲν ὅτι ἡ ἐκκλησία ἀνηγέρθη ὑπὸ τοῦ Ἰππολύτου Δεσμοθελμόντε, εἰτα δὲ θέλεις ἀκούσει τὴν ἀκόλουθον διήγησιν περὶ τῆς σημασίας τοῦ ἀποφθέγματος.

Περὶ τὰ 1225, καθ' ἣν ἐποχὴν τὸ μεταξὺ τῶν
Γουέλφων (1) καὶ τῶν Γιβελίνων (2) μέσος ἐκορυφοῦτο

(1) Κόμμα της; Ιταλίζ; Οπερασπιζόμενον την έξουσίαν του
Πάππα κατά των Αυτοκρατόρων.

(2) Ὁπεροὶ τὸν κόμματος τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ ἐνζη-
ιον τοῦ Πέππα κατὰ τὸν τόδινον γένος καὶ τὸν εἰλικρίνα. Σ. Μ.

κρυμμένος ὅπισθεν τοίχου, τὴν στεγμὴν καθ' θνή νοίγετο κάνεν τῶν παραθύρων τοῦ ἀδυσωπήτου τούτου ἀνακτόρου τῶν Βρεδῶν. Τέλος, νύκτα τινὰ, χείρ τις διεῖλθε διὰ μέσου τῶν κιγκλίδων τοῦ παραθύρου καὶ ἐν γραμμάτιον ἔπειτε πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Ἰππολύτου.
Ἐδρεμεν εἰς τινα φρενὸν ἀνημένον πρὸς τῆς εἰκόνος τῆς Παναγίας, βέβαιος δ' ὡς ὅτι τὸ γραμμάτιον τοῦτο προήρχετο ἐκ τῆς Δηνώρχες, τὸ κατεφίλουσαν ἀπειράντις.
Ἡ καρδία αὐτοῦ ἔπαλλεν, οἱ δρθικλιμοὶ του τοσαύτην εἶχον πάθει σκοτοδινίασιν ἐκ τῆς χρᾶς, ὥστε μετὰ κόπου ἡδυνήθη νὰ ἀναγνώσῃ τὸ περιεγόμενον τοῦ γραμματίου. Τέλος πάντων ἀνέγνωσε τὰ ἔξης: «Ο πατήρ μου γνωρίζει ὅτι ἀγαπώμεθα» ἦρτῶς μοὶ ἀπηγορεύ-θη νὰ σὲ ἐπανίδω. Χαῖρε ἐσαῖε.¹

Ο 'Ιππόλυτος, ἐνόμισεν ὅτι θὰ ἀπέθνησκεν' ἐπανῆλθε κάτωθεν τῶν ἀνακτόρων τῶν Βαρδῶν, καὶ ἔμεινεν ὑπὸ τὰ παράθυρα τῆς Δηνώρας, μέχρι τῆς πρωΐς, ἐπίπειρων ὅτι αἱ κιγκλίδες καὶ πάλιν θὰ ἡνοίγοντο· ἀλλ' ἤπειτάθη. Ἀφ' οὗ ἐξημέρωσεν, δὲ 'Ιππόλυτος ἤναγκάσθη νὰ ἐπινέλθῃ οἴκοι.

“Εξ ή ἐπτὰ νύκτες διηλθον οὕτω, ἀλλ' ἄνευ τινὸς ἀποτελέσματος. Οἱ Ἰππόδυτοι καθίστατο ἡμέρᾳ τῇ ή- μέρᾳ σκυθρωπότεροι, ἐνχαρύνετο νὰ ἀπαντᾷ εἰς τοὺς ἑρω- τῶντας αὐτὸν, καὶ ἀπέρευγε καὶ αὐτὴν τὴν μητέρα του. Μὴ δυνηθεὶς δὲ ἐπὶ πλέον νὰ ἀντέχῃ, διότι αἱ δυνάμεις του τὸν ἐγκατέλιπον, ητούσεν. Οἱ περιφημό- τεροι ίστροι τῇ; Φλωρεντίας προτεκλήθησαν, οὐδεὶς δύως ἔξ αὐτῶν ἡδυνήθη νὰ μαντεύσῃ τὸ αἴτιον τῆς ἀσθενείας τοῦ Ἰππολύτου. Εἰς τὰς ἑρωτήσεις αὐτῶν ἀπεκρίνετο κι- ιώ, τὴν κεφαλὴν καὶ μειδιῶν μελαγχολικῶς. Οἱ ίστροι διέγνωσαν μόνον ὅτι κατετρύχετο ὑπὸ Ισχυροῦ πυρετοῦ, ὅπτες ήθελεν ἐπιφέρει τὸν θάνατον ἐντὸς δλίγων ἡμερῶν,

ἢ τὸν δὲν ἡλαττοῦτο.
· Ή μήτηρ τοῦ Ἰππολύτου δὲν τὸν ἐγκατέλειψε· τὸ
ὅμηρον ἀκαταπάντως ἐπ’ αὐτοῦ ἔχουσα προσηλωμένον,
τὸν ἡρώτα ἐπικνειληγμένως, καὶ τὸν ἵκέτευσν ὅπως ἐκ-
μιστηρευθῇ αὐτῇ τὴν αἰτίαν τῆς ἀσθενείας του. Εἰ-
χεν ἐννοήσει ἡ μήτηρ του, διὰ τοῦ φυσικοῦ ἔκεινου
ἐντόπικτον, τὸ δόποιον εἶναι ἴδιον εἰς πᾶσαν μητέρα, ὅτι

ἥ ἀσθένεια τοῦ υἱοῦ της προήρχετο εξ ἔξασθενήσεως φυσικῆς, ἀλλ᾽ οὐ πάντες μεγάλην ἥθικὴν λύπην. Ὁ Ἰππόλυτος ἐσιώπη, ἀλλὰ ἡρχισαν τὰ παραληρήματα, ἀτινα τὸν ἐπρόδωκαν. Ἡ μήτηρ τοῦ Ἰππολύτου ἔμαθε τὰ πάντα, ἦννόησεν οὖτι δὲ υἱός της ἡγάπα τὴν Δικνώραν διὰ τοῦ ἕρωτος ἐκείνου, τοῦ προξενοῦντος τὸν θύγατρον, οὗτον δὲν τῷ δίδυτῳ ἢ εὑτίνιστι. Ἐγτὶν-

τὸν οὐαντὸν, οτὲν οὲν τῷ διοπτῇ εὑτυχίᾳ. Εκπλη-
χθεῖσα, ἐγκιτέλειψε τὸ προσκεφάλαιον τοῦ ἀσθενοῦς.
“Η δυστυχής γυνὴ ἐγίνωσκεν δτι οὐδὲν ἥδυνατο νὰ ἐλ-
πίζῃ παρὰ τοῦ πατρὸς τῆς Δηνώρας, ἔνεκα τοῦ μετα-
ξὺ τῶν δύο οἰκογενειῶν ἐνυπάρχοντος ἀσπόνδου μίσους
καὶ ἔνεκα τοῦ ἀδιαλλάκτου πείσματος, τὸ θποίον ἐχώ-
ριζε τὰς δύο πολιτικὰς μερίδας τῆς ἐποχῆς ἑκείνης,
Οὐδὲν πρὸς τὸν σύζυγόν της εἰπούσα, ἔδρχμε πρὸς
τὴν κόμησσαν δὲ Βερδὸν, φίληγ τῶν δύο τούτων φί-

κογενειῶν. Ἡ κόμησα δὲ Βαρδὸν κατέφευξε εἰς ἐξογκή¹
κήν τινα οἰκίαν, ἀπέχουσαν ἡμίσου μίλιον τῆς Φλωρεντίας, καὶ γνωστὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα Villa Monticelli.² Ἡ κόμησα ἡννόησεν ἀμέσως τὸ πάν. Λίγη γυναικες, αἱ τοσοῦτον ἀδιάλλακτοι εἰς τὰ μίση αὐτῶν, ἔχουσι πάντοτε ἐν τῇ καρδίᾳ των γωνίαν τινὰ ἀνοικτὴν ὅπω; ἐλεύθετον τὸν ἔρωτα τῶν ἄλλων. Ὑπεσχέθη εἰς τὴν δυστυχῆ μητέρα διτοῦ Ἰππολύτους καὶ ἡ Δηνώρω θύ τὸ πενιδωτὸν ἀλλήλους, καὶ οὕτω, εὐχριστημένη, ἡ μήτηρ τοῦ Ἰππολύτου ἐπενήλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς. Ὁ υἱός της ἔκειτο ἐπὶ τῆς κλίνης, τούς διφύλακμούς ἐκ τοῦ βάρους ἔχων κεκλεισμένους καὶ τὸ στόμα ἐκ τῶν παρχληρομάτων ἀνοικτόν.³ Οἱ ιατρὸς ἡτο πλησίον εἰς τὸ προτκεφάλαιον τοῦ ἀσθενοῦς καὶ ἔστει τὴν κεφαλὴν ἀπηλπισμένος. Ἡ μήτηρ ἐμειδίκεσε. "Αμα δὲ δικτρός ἐξῆλθεν, ἀνέλαβε τὴν θεσιν ταῖς κατι, κλίνασα πρὸς τὴν κλίνην τοῦ τένυρου ταῖς ἔγκυοίλωσε τὸ ἁξίδιον τησσαράκοντα

— Ιππόλυτε, τῷ εἶπε χρηματῆ τῇ φωνῇ, θὰ ἐπενίδῃς τὴν Δηγώραν.

Ο νεανίχες ἡγέωνται τοὺς ἀγρίους· ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ δοθειλμούς του καὶ, θεωρήτας τὴν μητέρα του μετὰ τοῦ ἀνησύχου ἐκείνου ὅρους, μεθ' οὗ δὲ κατάδικος περιτηρεῖ τὸν ἄγγελον τὸν εἰδόποιοῦντα αὐτὸν καθ' ἣν στιγμὴν ἀνέρχεται τὰς πρώτας βραχιόδες τοῦ ἔκειριώματος, ὅτε ἐδόθη αὐτῷ γάρος, τὴν ἐννυκαλίσθη καὶ εἴπεν αὐτῷ·

— "Ω ! μητέρ μου, μητέρ μου ! τί είπες ?
— Τὴν ἀλήθειαν, τέκνον μου" ἀγαπᾷς; τὴν Δηνώρχη,

δέν είναι ἀληθές;
— "Ω! εἰὰν τὴν ἀγαπῶ, μῆτέρο μου, εἰὰν τὴν ἀγαπῶ!
— Καὶ νομίζεις δὲ ἐχωρίσθης ἀπ αὐτῆς; διὰ παντός;
— Οὐαὶ σοι ἐξαιρεθεῖς ἄποινα.

—Οιμοι! εχωρίσθην ήδη.
—Και διὰ τοῦτο θέλεις νὰ ἀποθάνῃς;
‘Ο Ιππόλυτος ἐστέναξε καὶ ἐσριγξε τὴν μητέρα του
ἐπὶ τῆς καρδίας του.

—Δοιπόν, δὸν θὰ ἀποθάνῃς, τῷ εἰπεῖν ή μάτηρ του.
Θὰ ίδης τὴν Δραγώραν, καὶ ἐὰν σὲ ἀγαπᾷ θὰ γίνητε καὶ
πάλιν ἀμφότευοι εὐτυγεῖτε.

‘Ο ‘Ιππόλυτος δὲν είχε δύναμιν νὰ ἀποκριθῇ, τὰ δάκρυα ἔρρεον κρουνηδόν. Ή ἐπὶ τοσοῦτον καιρὸν ἐκ τῆς λύπης πεπισμένη καρδία του ἐφέτειο ὅτι ἔζητε ἔδονον. Διηγήθη κατόπιν τὰ πάντα, τὰ ἐπανέλαβε καὶ πάλιν, τὰ ἐπανέλαβε βυκαλιζόμενος ὑπὸ τῆς ἐλπίδας. Τὴν δύστιχην ἐπέγυστεν εἰς αὐτὸν ὡς μάτιο του.

πιονας, την οποιαν επεχυσεν εις αυτον η μητηρ του.
‘Η ἐπανάληψις τῶν λέξεων τῆς μητρός του ἦτο δι’
αὐτὸν ὅτι ή ἐσπερινή αὔρα εἰς μεμαρχμένον ἄνθος
καὶ η πρωΐνη δρόσος εἰς ξηρὰν γῆν.

¹Ἐπὶ τέλους ἡγέρθη καὶ, στηριγμένος ἐπὶ τοῦ ἀγκῶνος, ἔθεώρησε τὴν μητέρα του, ὡς νὰ μὴ ἐπίστευεν εἰς τὴν εὐτυχίαν του.

— Καὶ πότε θὰ τὴν ἐπινίδω; ήρώτησε.
— "Οταν θὰ ξεσαι ἀρκετὰ καλά, διὰ νὰ μπάγης μέχρι της Villa Monticelli, τῶν ἀποκοινωθοῖς ή μήτηρ του.

—Ω! μῆτέρ μου, ἀνέκραξεν δὲ 'Ιππόλυτος, ὑπάγω ἀμέσως.

Καὶ ἐδοκίμασε νὰ ἔγερθη, ἀλλὰ κατέπεσεν ἔξωντλημένος ἐπὶ τῆς κλίνης του. 'Η δυστυχὴς μῆτρη ἔγουπτης καὶ τὸν παρεκάλεσε τόσον, ὥστε τὸν ἔκαμε νὰ ἡσυχάσῃ καὶ νὰ ὑπομείνῃ. Τὸν ἐπαύριον, δὲ ἵκτρος, δοτις ἐφοβεῖτο ὅτι θὰ εὔρισκε τὸν 'Ιππόλυτον νεκρὸν, τὸν εὐρὺ ἀπύρετον. Τοσοῦτον ἦτορησεν δὲ τὸν ἰατρὸν διὰ τὴν ἀπότομον ταύτην βελτίωσιν, ὥστε ὠμολόγησεν ὅτι εἶναι θαῦμα ἐκ Θεοῦ, καὶ τὸν Θεὸν μόνον πρέπει νὰ εὐχαριστῶσι.

Ἡ μῆτρο τοῦ 'Ιππολύτου κύριστησε τὸν Θεὸν, διότι ἦτο ἀρκετὰ εὐσεβής, καὶ ἀπέδιδε τὰ πάντα τῷ Κυρίῳ, ἔγνωριζεν δμως ποθεν προήρχετο τὸ θαῦμα καὶ πᾶς συνεπληρώθη.

Αἱ δυνάμεις τοῦ 'Ιππολύτου μὲν δηλοῦτὸν ἔνυπτομονησίαν αὐτοῦ ἐπενήρχοντο λίγην θραύσας, τὸν ἐπιοῦσαν δμως ἡγέρθη καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἦτο εἰς θέσιν διὰ νὰ ἔχει θητη. Ταύτοχρόνως μεγάλη ἕορτὴ ἐπρόκειτο νὰ δοθῇ εἰς τὴν Villa Monticelli πάντες οἱ Βάρδοι, οἱ καταγόμενοι ἐκ τῆς οἰκογενείας τῆς κυρίας ἐν τῷ οἴκῳ τῆς ὑπόλειτος ἐδίδοσαν ἡσπερίς, ήσαν προσκεκλημένοι, ἐκ τῶν Γουέλφων δμως οὐδεὶς, καὶ μάλιστα ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Δεβολδελμόντων, οἵτινες ἔθεωροῦντο οἱ ἀρχηγοὶ τῆς μερίδος τῶν Γουέλφων.

Ἡ Δηνώρα Βαρδοῦ ἀπεποιήθη κατ' ἀρχὰς νὰ παρευρεθῇ εἰς τὴν ἔορτήν, ὡς ἀδύνατος καὶ πάσχουσα. Ἀλλ' ἡ κόμησσα ἔκαδέλφη της ἐπέμενεν, ὑποσχεθεῖσα αὐτῇ ὅτι τὴν ἐφύλαττε τὴν ἡμέραν τῆς ἔορτῆς ἐκπληκτικόν τι θέαμα τὸ δόποιον θὰ τὴν ὑπερευχρίστει, ἢ δὲ Δηνώρα, σείουσα τὴν κεφαλὴν εἰς σημεῖον ἀμφιβολίας, ἐδέγηθη. Ἡ Δηνώρα ἐκαλωπίσθη, διότι 'ὅσφι καὶ ἀνὴ καρδία τῆς γυναικὸς ἦντι λυπημένη, θέλει τὸ μέτωπόν της νὰ ἔναι τῷ οἴκῳ. Ἀφίχθη εἰς τὴν Villa Monticelli. Ἡ ἔορτὴ ἦτο ωραιοτάτη, καὶ οὐδεὶς ἐκ τῶν ἐπιφυνῶν Γιελίνων Ἡ Δηνώρα ἔζητεσσεν ἐπὶ πολὺ διὰ τοῦ θλέματος τὴν ὑποσχεθεῖσαν ἐκπληκτήν.

Ἐπὶ τέλους, οὐδὲν βλέπουσα, ἥρωτησε τὴν ἐξαδέλφην της, δόποια ἦτον ἡ ἐκπληκτή τὴν δόποικαν τὴν ὑπερέθη.

Ἡ κόμησσα τὴν ἔνευσε νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ καὶ τὴν ὠδήγησε διὰ τίνος μακροῦ διαδρόμου ἐν τίνι δωματίῳ παρακειμένῳ τὴν ἐκκλησία, εἰποῦσα αὐτῇ νὰ ἀναμένῃ ἐπὶ στιγμήν. Κλείσασα δὲ τὴν θύραν ἔχει θε. Ἐν τῷ δωματίῳ τούτῳ ἦσαν δύο θύραι· ἡ μία συνεκοινώνει μετά τίνος δωματίου, αἱ δὲ ἄλλαι μετά τῆς ἐκκλησίας. Μετὰ στιγμήν, Ἡ Δηνώρα ἤκουσεν ἐλσφρόν τινα κρότον, στρέψασα δὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, εἶδε τὸν 'Ιππόλυτον ἐρχόμενον πρὸς αὐτήν.

Τὸ πρῶτον αἰσθημα τῆς Δηνώρας ἦτο δόφρος· ἔχεις κραυγὴν καὶ θήλησε νὰ φύγῃ, ἀλλ' ἡ θύρα ἦτο διὰ κλειδὸς κεκλεισμένη. Στραφεῖσα κατέπιν εἶδε τὸν 'Ιππόλυτον γονυπετή, τόσῳ δὲ ὠχρόν καὶ κάτισχνον, ὥστε ἄκουσε τῷ ἔτεινε τὴν χειρα.

—Ο! μῆτέρ μου, ἀνέκραξεν δὲ 'Ιππόλυτος, ὑπάγω ἀμέσως. Καὶ ἐδοκίμασε νὰ ἔγερθη, ἀλλὰ κατέπεσεν ἔξωντλημένος ἐπὶ τῆς κλίνης του. 'Η δυστυχὴς μῆτρη ἔγουπτης καὶ τὸν παρεκάλεσε τόσον, ὥστε τὸν ἔκαμε νὰ ἡσυχάσῃ καὶ νὰ ὑπομείνῃ. Τὸν ἐπαύριον, δὲ ἵκτρος, δοτις ἐφοβεῖτο ὅτι θὰ εὔρισκε τὸν 'Ιππόλυτον νεκρὸν, τὸν εὐρὺ ἀπύρετον. Τοσοῦτον ἦτορησεν δὲ τὸν ἰατρὸν διὰ τὴν ἀπότομον ταύτην βελτίωσιν, ὥστε ὠμολόγησεν ὅτι εἶναι θαῦμα ἐκ Θεοῦ, καὶ τὸν Θεὸν μόνον πρέπει νὰ εὐχαριστῶσι.

Ἡ ἐκκλησία ἦτο ἐκεῖ. Ὁ ιερεὺς τοὺς συνέλαβεν ἐνηγκαλισμένους, γνωρίζων δὲ εἰς τὸ μεταξὺ τὸν δύο οἰκογενειῶν μίσος, ἐνόμισεν. ὅτι ἦτο μέσον συμβίσασμοῦ, τὸ δόποιον ἡ Θεία Πρόνοια ἐπεμπε διὰ τὸν χειρῶν τῶν τέκνων εἰς τὸν πατέρας, καὶ δὲ τὸν παρεκάλεσαν νὰ τοὺς συνέπληρωθη.

Οἱ νέοι ὑπερέθησαν νὰ μὴ εἰπωσι τὸ δύνομα αὐτοῦ εἰς τὴν ἐσχάτην ἀνάγκην, διότι τὸ μεταξὺ τὸν Δεβολδελμόντων καὶ τὸν Βαρδῶν μίσος, ἦτο τόσῳ λαζαρίδης τούτου τοῦ μεταξύ τοῦ θαυμασμὸν τῶν ξένων. Ἡρίθμει ταχτικῶν περὶ τοὺς τριακοσίους πεντήκοντα μαθητὰς πάσης ηλικίας, ἔκ της πόλεως, τῶν περιγράφων καὶ τῶν νήσων. Ἐδόδασκετο δὲ ἐν αὐτῷ ἡ νέα καὶ ἡ ἀρχαὶ Ἑλληνική, ἡ φιλολογία, ἡ φυσική, ἡ λογική, ἡ ρητορική, ἡ φιλοσοφία καὶ τὰ μαθηματικά. Ἐν ταῖς διδασκαλίκας δόραις διεκρίνοντο διά τε τὰ προτερήματα καὶ τὰς ἀρετὰς αὐτῶν. (Historie de la Grèce Tom. I pag. 200 ποτε).

Διά ζωηροτέρων χρωμάτων περιγράφει αὐτό δὲ 'Αμβρόσιος Διδότος, λέγων ταῦτα· «Ἐπειδὴ τὸ παλαιὸν σχολεῖον δὲν ἤκει νὰ περιλαβῇ τοὺς πανταχόθεν συρρεύσαντας σπουδαστάς, ψηφοδημήθη τὸ 1803 τὸ νέον, ἔχον σχῆμα παραλληλογράμμου, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δύποιου διηρήγαντας δημοτικής καὶ τὸν θεοφόρον τοῦ θεοφόρου τοῦ Κεραμέως, κακεῖσθαι δὲ εἰς Χίον, ἔνθα διηρήγαντας τὴν ἐποχὴν ἐκείνην γυμνάσιον μετὰ πλοσίσις βιβλιοθήκης καὶ τοπογραφείου, ἀκροσαμένους Ίωάννου τοῦ Τσελεπῆ καὶ τοῦ ἀπὸ τοῦ 1788—1812 αὐτόθι διδάξαντος Ἀθνασίου τοῦ Παρίου. (x) Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐν ταῖς ἀκμαζούσαις ταύταις σχολαῖς μαθητεύσεως, ἦτο ἡς ἐδρέψκτο καρποὺς ἀγλαοὺς, ἐπέστρεψεν εἰς Κυδωνίας ἔνθα ἐκήρυττε τὸν θεῖον λόγον. Ἀλλ' ὅμως ἐφιέμενος ἀνωτέρων σπουδῶν ἀνέλαβε τὸν πρὸς Ἐσπερίαν ἄγουσταν, τὴν γενναίαν διηδρομή φιλομούσων Κυδωνιέων κατ' ἀρχὰς ἐπορεύθη εἰς Ἰταλίαν, εἰτα δὲ εἰς Γαλλίαν ἐν τῷ πολυτε-

[τὸ τέλος εἰς τὸ ἐπόμενον]

Η ΕΝ ΚΥΔΩΝΙΑΙΣ ΕΛΛ. ΣΧΟΛΗ ΚΑΙ ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ ΤΠΟ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΘΩΜΑ.

ΣΟΦΟΚΛΕΙ Κ. ΤΩ. ΕΞ ΟΙΚΟΝΟΜΩΝ ΒΑΛΑΚΙΣΤΟΝ ΔΕΙΓΜΑ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ

Ἐπὶ τῆς ὥχθος τῆς Αιολίδος ἔκειτο μικρὰ πόλεις, αἱ Κυδωνίαι, διακριθεῖσα διὰ τὸ φιλόπατρι καὶ φιλόμουσον τῶν κατοίκων αὐτῆς, ἐκ Τούρκων καὶ Βελλήνων πρότερον συγκειμένην, κατόπιν δὲ μόνον ἦτο 'Ελλήνων ἀναλαβόντων καὶ τὴν διοίκησιν αὐτῆς. Εὔεργέτης τῆς πόλεως ταύτης ὑπῆρχεν δὲ ιερεὺς Ίωάννης Οίκονόμος μεγάλως συντελέσας καὶ ἐπιτυχών τὴν εὐημερίαν τῆς πατρίδος αὐτοῦ, συστήσας δὲ πρὸς τοὺς τοῦσας πατέρας καὶ ήσυχαν, ἦτος διεσπίλευεν ἐν τῷ γυμνασίῳ τούτῳ, περὶ τοὺς τριακοσίους πεντήκοντα μαθητῶν νὰ λαμβάνωσιν εἰς ιδιαιτερον δωμάτιον τινα τῶν νέων σπουδαστῶν, ἵνα ἐπαναλαμβάνωσι αὐτοῖς τὰ μαθήματα τῶν διδασκαλίων. Πολλοὶ ἐκ τῶν πτωχῶν τούτων μαθητῶν εἰς μέρη τῆς Εύρωπης. Ο εἰς ἦτο αὐτῶν, δὲ τὸν Θεόφιλο, (έννοετ τὸν Καΐρον) ἐπεράιωτε τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν Παρισίοις. Φοβοῦνται μὴ παράσχωσιν εἰς τοὺς Τούρκους τὴν ἀλαζότην ἀφορμήν πρὸς κλείσιμον τοῦ γυμνασίου, διότι γινώσκουσιν ὅτι δεσποτική κυβέρνησις δὲ ὀρθόλιμος ζηλοτόπου βλέπει τὴν νεολαίαν ταύτην, τὴν ἐπίποντας τῆς 'Ελλάδος, ὑπεκκιομένην ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τῆς ἐκπαιδεύσεως, δησμέριαι αὐξανομένης διὰ τῆς συγκρίσεως τῆς γενικῆς ἀμαθίας, ὑφὲς τῆς περιεκυλούστο, πρὸς τὴν ίνεροχήν, ἥν ἀπέκτησαν οἱ διδάσκαλοι αὐτῶν διὰ τῶν διαχρόνων γνώσεων εἰς τὰ πλευτά της Εύρωπης. Ο εἰς ἦτο αὐτῶν, δὲ τὸν Θεόφιλο, (έννοετ τὸν Καΐρον) ἐπεράιωτε τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν Παρισίοις. Φοβοῦνται μὴ παράσχωσιν εἰς τοὺς Τούρκους τὴν ἀλαζότην ἀφορμήν πρὸς κλείσιμον τοῦ γυμνασίου, διότι γινώσκουσιν ὅτι δεσποτική κυβέρνησις δὲ ὀρθόλιμος ζηλοτόπου βλέπει τὴν νεολαίαν συναθροίζομένην. Τοσοῦτον κατέχει τοὺς μαθητὰς ὁ πρός ήσυχαν ἔρωτα, ὥστε ἀναφέρων ἐν παράδειγμα, ὅπερ θεῖον εἶναι τὸν θεοφόρον τούτῳ, περὶ τοὺς τριακοσίους περικλείσαντες κατὰ τὴν ἐποχὴν.

Βισσαρίων, δὲ ἦτο 'Απαρμέιας θεοδόσιος καὶ δὲ ἀξιόλογος Γρηγόριος Σαράφης. Επειδὴ δύμως κατόπιν δὲν ἤρκει ἵνα χωρίσῃ τοὺς πολλαχόθεν συρρεύσαντας μαθητὰς, παρέστη ἡ ἀνάγκη ἀνγέρεσσος ἴδιας σχολῆς, περὶ τὸ 1803, ἦτος ἐγένετο ἐφάμιλλος τῶν τῆς Πάτρου, τῆς Χίου καὶ τῶν ἄλλων ἀκμαζουσῶν τότε σχολῶν. Ἐν τῷ ἀξιόλογῷ τῷ θεοφόρῳ Γυμνασίῳ, τῷ διακρινόμενῷ διά τε τὸ περπόνων τῆς θέσεως καὶ τὸ ὄρχιον τῆς οἰκοδομῆς καὶ ἐπαινεθέντι ἐπαξίως ὑπὸ τῶν περιηγητῶν καὶ ἤδιξ τοῦ ἐπονημένην πατέρα διὰ τὸν Αμυρίστην Φερύμενου Διδότου, (α) ἐδίδαξαν δὲ προρρηθεὶς Γρηγόριος Σαράφης.

(α) Ἰδού τι λέγει περὶ αὐτοῦ δὲ Γάλλος ιστορικός Rafenel «Μεταξὺ τῶν δημοσίων μνημείων τὸ Γυμνάσιον εἶναι τὸ μαλλον ἄξιον προσοχῆς» ἡ ὥραιτης τοῦ οἰκοδομήματος τούτου τιμῆς τοὺς ἴδρυσαντας αὐτὸν, διά τε τὸ σκοπόν τῆς ἴδρυσεως καὶ τὸ ἐλευθέριον διὸ οὐδὲντες τὸ μέγα τοῦτο σχέδιον. Τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ εἶναι πανοικίατα διηρημένην τὸν θάρατον τῆς Κεραμέως, κακεῖσθαι δὲ εἰς Χίον, ἔνθα διηρήγαντας τὴν ἐποχὴν ἐκείνην γυμνάσιον μετὰ πλοσίσις βιβλιοθήκης καὶ τοπογραφείου, ἀκροσαμένους Ίωάννου τοῦ Τσελεπῆ καὶ τοῦ Παρίου. (x) Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐν ταῖς ἀκμαζούσαις ταύταις σχολαῖς μαθητεύσεως, ἦτο ἡς ἐδρέψκτο καρποὺς ἀγλαοὺς, ἐπέστρεψεν εἰς Κυδωνίας ἔνθα ἐκήρυττε τὸν θεῖον λόγον. Ἀλλ' ὅμως ἐφιέμενος ἀνωτέρων σπουδῶν ἀνέλαβε τὸν πρὸς Εσπερίαν ἄγουσταν, τὴν γενναίαν διηδρομή φιλομούσων Κυδωνιέων κατ' ἀρχὰς ἐπορεύθη εἰς Ιταλίαν, εἰτα δὲ εἰς Γαλλίαν ἐν τῷ πολυτε-

σιωπήν κατὰ τὴν διάβασιν του. Τοῦτο δὲ ἐπραττον οὐχὶ διότε ἐφοδιστον τοιμωρίαν ἡ ἐπίπληξιν, ἐπειδὴ κατὰ τὸ διάτηρα τῆς διζυμονῆς μου οὐδεμίαν οὐδειστικήν λέγειν ἡσυχεῖσθαι ἀπὸ μίσους τ

χνικῆς σχολῆς τῆς ὁποίας ἐδιδάχθη τὰς φυσικομαθηματικὰς ἐπιστήμας. Μετὰ τὸ πέρος τῶν σπουδῶν αὐτοῦ ἐπέστρεψεν αὖθις εἰς Κυδωνίας, ὅπου ἀνέλαβε τὴν διδασκαλίαν τῶν φυσικομαθηματικῶν ἐν τῷ νεοσυστάτῳ Γυμνασίῳ, ἐν ᾧ ἔνεκα τῆς φήμης τῶν διδασκόντων, συγχώθον πολλοὶ ἐκ τῶν πέροις (2).

Ε. Καστόρχη περὶ τῆς ἐν Δημιτσάνῃ σχολῆς σ. ιβ. Βρεττοῦ, Εθν., Πημερολόγιον ἔτους 1863 σ. 224, καὶ τὰς Κυδωνίας πρὸ τοῦ 1821 ὑπὸ Χαρικλεῖας Σ. Ἀναγνώστου ἐν Σμύρνῃ 1861 σελ. 13 Σ. Μ. β).¹ Εγγραφοὶ σημειώσεις αποσταλεῖσαι ὑπὸ τοῦ σεβατοῦ φίλου Χοροκλέους Κ. Οἰκονόμου τῷ τριψιλήτῳ μοι. Μ. Γεδεὼν καὶ φιλοφρόνως ὑπὸ ἀυτοῦ παραχωρηθεσαὶ μοι. γ). Καὶ πρότερον ἔτι πολλοὶ διδάσκοντες τὴν φιλοσοφίαν κατὰ τοὺς νεωτέρους φιλοσόφους ἐκηρύχθησαν ὡς παραβαίγοντες τὰ τῆς ἐκκλησίας δόγματα καὶ κατεδικάσθησαν ὑπὸ τῆς Μ. Ἐκκλησίας, διότι οἱ περισσότεροι λόγιοι ἐκ τῶν κληρικῶν καὶ πάντες οἱ διδάσκαλοι οἱ μὴ ἐπισκεψιθέντες τὴν Ἐσπερίαν ἦσαν ὄπαδοι τοῦ Ἀριστοτελοῦς. Οὕτω ὁ ἐν Ἰωαννίνοις ἀναλαβὼν νὰ διδάξῃ τὴν φιλοσοφίαν κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Μαλεμδούχιου, Καρτεσίον καὶ τῶν ἄλλων νεωτέρων φιλοσόφων κατεδικάσθη ὑπὸ τῆς Συνοδοῦ τῷ 1723, καίτοι ἀπολογηθεὶς,² τὰ δὲ τετράδια αὐτοῦ παρεδόθησαν εἰς τὸ πῦρ τὸν Εὐγένιον Βούλγαρην μεταβάντα τῷ 1761 εἰς Κωνσταντινούπολιν κακῶς μετεχειρίσθησαν οἱ αὐτοῖς διδάσκαλοι καὶ, καθά λέγει: ὁ Μοισιόδεξ (σελ. 488 τῆς Ἀπολογίας) «τὸ θρέσος τιμῶν γραμματικῶν κακοφυῶν τῆς αὐτῆς πόλεως (τοῦ Δωροθέου Μυτηλιναίου) ἐφθασεν νὰ πέμψῃ τὸ διὸ τὸν σορέν φέρεται τινὰ μπακάλην, καὶ τοῦτον ὅμηρον ἐπὶ με-

»νη δέχεται τοσαῦτα καὶ ἐγὼ, διὸς τινὸς προσθέσε-
»ως οὐδὲ φαιρέσσεως». (δ)

Διὰ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης καὶ διὰ τῆς μεσιτείας τοῦ πρύγκηπος Δημητρίου Μουρούζη (ε) διετηρήθη καὶ πάλιν ἐπὶ τῆς διδασκαλικῆς ἔδρας· ἀλλ᾽ ζώως νέξι ῥαζίουργίαι τοῦ κατὰ τὸ 1811 ἐκ Παρισίων ἐπιστρέψαντος Θεοφίλου Κατρόν (τ) ἐπιθυμοῦντος ὅπως καταλάβῃ τὴν ἔδραν τῆς; ἐν τῷ Γυμνασίῳ διδασκαλίας τῶν φυσικομαθηματικῶν ἐπιστημῶν, συνέτειναν εἰς τὴν εἰς Κωνσταντινούπολιν πρόσκλησιν τοῦ δυστυχοῦς Βενιαμίν τῷ 1812 ὑπὸ τοῦ τότε Ηπταράρχου Κυρίλλου Ζ'. τοῦ ἀπὸ 'Αδριανούπολεως· Ἐλθόντες ένταῦθα ὁ Βενιαμίν ἔτεινε καλῆς ὑποδοχῆς ἐκ μέρους τοῦ Πατριάρχου, δοτις μάλιστα, καθὼς ἀναφέρει Νεόφυτός τις Λέσβιος, δοτις ἀδός· τὰ κατ' αὐτὸν, παρέδωκεν ἡμῖν τινὰ, μέχρι τῆς θύρας τῆς αιθούσης τοῦ Συνοδικοῦ ἐξῆλθεν ἵνα προϋπτεντήσῃ τὸν λόγιον Ἱερομόναχον· Ὁ Βενιαμίν ἦτορ παπαρῶς ἐνδεδυμένος· ἐφόρει τὸν συνήθη ἐπιμήκη καλογερικὸν σκοῦφον μετὰ τοῦ ράσου καὶ ἐκράτει ἀνὴρ λειρχεῖς κομβοσχοίνιον· εἶχε δὲ τὴν κόμην καὶ τὴν γενειάδα ἀτημέλητον καὶ ἐν γένει ἦν τὸ πρότυπον τῆς ουναχικῆς ρυπαρότητος.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει προσελήφθη διδάσκαλος τῶν
τείδων τοῦ ἱεροῦ Δεσύλλα, ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ δροῖου
τύγχανεν οὐ τῆς τυχούσης περιποιήσεως. Καθ' ἣν
αναγνώσκουμεν ἐν τῷ Λογίῳ Ἐρμῆ, (ζ) τῷ 1816 προσε-
λήφθη εἰς Ἀθήνας ὅπως καθέξῃ διδασκαλικὴν ἔδραν,
ἄλλα παρηγήθη τῆς ἐκτελέσεως τῆς προσκλήσεως ταύ-
της. Τῷ 1818 δυνατὸς προσκληθεὶς εἰς Βουκουρέστιον ὑπὸ^{τοῦ} Ἰωάννου Καρατζά ίνα καταλάβη τὴν ἔδραν διδα-
κάλου τῆς φιλοσοφίας, μετέθη ἐκεῖσε, κατὰ δὲ τὴν
ναρξήν τῶν μαθημάτων ἔξεφώντης κατάλληλον τῇ πε-
ιστάσει λόγον, δημοσιευθέντα ἐν τῷ Λογίῳ Ἐρμῆ τοῦ
τούτου (η). Τὸ πολλοῦ λόγου ἄξιον τοῦτο γυ-
ναῖσιον τοῦ Βουκουρεστίου, προστατευόμενον ὑπὸ τῶν
Ελλήνων ἡγεμόνων, ἔχει διδασκάλους τοὺς ἐπισημοτέ-
οὺς ἄνδρας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἀλλὰ δυστυχώς ή ἐν-
αὐθυ διαμονὴ τοῦ Βενιαμίν ὑπῆρχε βραχυχρόνιος διὰ
ἥν ἔξῆς αἰτίαν. Οὐ ιωάννης Γεωργίου Καρατζᾶς ἦτο

ἥσει, ἀλλ᾽ ἐπὶ συζητήσει κυρίως τῆς ἀριθμητικῆς, κρατοῦντα
νά χειρας βερπωμένον Γλιξώνην καὶ ἀπόζοντα τῆς πολυ-
υνθέτου δυσσομίας. δ) 'Η ἐπιστολὴ αὕτη ἐδημοσιεύθη ἐκ τοῦ
αττιαρχικοῦ κώδηκος ὑπὸ Σ. Οἰκονόμου ἐν τοῖς φιλολογικοῖς
αὐξομένοις Κωνσταντίνοις Οἰκονόμου (Τομ. Α'. σ. 435—37)
βλ. Τακωβάζκη Νερούσλοι 'Ιστορίαν τῶν γραμμάτων πάρα
τις νεωτέροις Ἐλλησι τῆς Ἑλλ μεταφ. σελ.81. στ.) 'Ο γνω-
τός Θεόφιλος Καΐρης ἐγένενθη ἐν Ἀνδρῷ τῷ 1784. Δεκαο-
ταστῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν σχολὴν τῶν Κυδωνίων ἐνθα τελειώσας
ἐς σπουδὰς, μετέβη εἰς Πίζαν, ἐξ ἧς κατόπιν εἰς Παρισίους.
Ιετά ὀκταετῆ ἐν ταῖς δύο ταύταις πόλεσι διατριβήν, μετέιση
εἰς Σμύρνην (1811) ὅπου διαιρίσθη διόξακαλος τῶν ψυτικο-
αθηματικῶν ἐν τῇ Εὔαγγελικῇ Σχολῇ, κἀκεῖθεν εἰς Κυδωνίας

Ἐναντίος τοῦ τότε ἐν τῇ τοῦ Βευκουρεστίου Ἀκαδημίᾳ διδάσκοντος Νεοφύτου Δοῦκα ἀλλ' ὁ Γρηγόριος Βραγκοβάνος, γόνος ἡγεμονικοῦ οἴκου, καὶ οὗτος ἴδιας ζουσκεν τρέφων πρὸς τὸν Δοῦκα συμπάθειαν, προσεκάλεσεν αὐτὸν ἵνα παρ' αὐτῷ διεμένῃ. Ἐπειδὴ δῆμως Καρατζῆς κατέφυγε μετ' ὀλίγον εἰς Τρανσυλβανίαν, δὲ Βενιαμίν ἔμεινεν οὕτω ἄνευ προστάτου, παρουσιάσθητῷ Βραγκοβάνῳ κατάλληλος περίστασις ὅπως ἐκδικήσῃ τὴν εἰς τὸν φίλον αὐτοῦ Δοῦκα γεννυμένην περιφρόνησιν ὅθεν αὐθεμερὸν δικατάσσει στρατιώτικούς τινας Ἀλβανούς ἵνα συλλάβωσι καὶ ἀπαγάγωσι τὸν Βενιαμίν ἔξατῶν ὁρίων τῆς Δακίας· οἱ στρατιῶται ἔρχονται μανιώδεις ἵνα συλλάβωσι τὸν δυστυχῆ διδάσκαλον, ἀλλ' οὗτος μαθὼν τὰ γινόμενα παρά τινος μαθητοῦ αὐτοῦ κατέψυχεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ βαρδῶν; Σακελλαρίου, ὑπηκόου Αὐστριακοῦ, τῷ μεσιτείᾳ τοῦ ὅποιου κατέψυχε εἰς Ἰάσιον. (x) Τὸ γεγονός τοῦτο ἀλλως παρέδωκεν ἡ μήν δι προειρημένης Νεόφυτος. Ἐν τῷ τότε ἐπικρατοῦντι περὶ γλώσσης ζητήματι δὲ Βενιαμίν ἦτο θερμὸς διπαδὸς τοῦ Κορχῆ καὶ ἐπομένως ἀντίταλος τοῦ Νεόφυτου Δούκα ὡς ἐκ τούτου καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ ἔνδεις ἀσπονδον δέτρε φον πρὸς τὸν ἔτερον μῆσον. Ἡμέραν τινὰ οἱ Βενιαμίνι οταν παραμείναντες τοὺς υἱοὺς τοῦ ἡγεμόνος Βραγκού Σάκου ἀμφι καταβαίνοντας τὴν τῆς σχολῆς κλίμακα, ρέψυντες ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἀσβόλην καὶ καλύψυντες διὰ φιάθου, ἔξυλοκόπησαν αὐτούς. Κατ' ἐκείνην δῆμως τὴν νύκτα μαθὼν τὸ γεγονός δὲ Βενιαμίν ἀνεχώρησε λάθρᾳ εἰς Κωνσταντινούπολιν.

“Οπωσδήποτ” ἀν ή δόμως τὸ πρᾶγμα, ἀποχωρήσας ἐκ
Βουκουρεστίου, προσεκλήθη καὶ πάλιν εἰς Κωνσταντινού-
πολιν ἵνα καταλάβῃ τὴν ἔδραν σχολάρχου ἐν τῇ Επι-
ρρημνείῳ σχολῆι ἀλλ’ οὐδιος ὑπέβαλεν ὡς δρους τὴν
ἀναδιοργάνωσιν τῆς σχολῆς καὶ τὴν ἐξίσου συμπειριφοράν
πρὸς τοὺς οὐρανούς τῶν ἀρχόντων, καὶ τῶν πλούσιών ὧν
καὶ πρὸς τοὺς τῶν πτερωτῶν. Τῶν ὅρων δόμως μὴ γενο-
μένων δεκτῶν, οὐδὲ αὔτους ἐδέξατο τὴν σχολαργίαν.

Αλλ' οι Βενιαμίν προσεκαλεῖτο κάηη εἰς ἑτέραν ὑπηρεσίαν^{ον} ἀφ' οὗ ἐξυπηρέτησε τὴν πατρίδα διὰ τῶν πνευματικῶν ὅπλων, ἀφ' οὗ ἀπέδωκε τὰ ροφεῖα τῇ ἐκ θρεψάνη καὶ παίδευσαση αὐτὸν πόλει τῶν Κυδωνίων διὰ καρποφορώτατης διδασκαλίας. ής ἀγλασὶ ὑπῆρξαν καρποὶ πολλοὶ μαθηταὶ αὐτοῦ δημοσίας ἀνάκλασθόντες ὑπερεσίας ἐν τῇ προσωρινῇ κυβερνήσει τῆς Ἑλλάδος, ἀνέλασθεν ἐν τοῖς τότε γαλεποῖς κατιοῖς τὴν ὑπεράσπισιν αὐτῆς. «Ἀπλοῦς δέ τερεύς, λέγει δὲ Νερουλὸς, (ε) τῆς ἀρχοῦσας Ἐκκλησίας καὶ ἀτάροχος ἐνώπιον μεγάλων κινδύνων, πειριήχετο πανταχοῦ ὑποφέρουν τοὺς μεγίστους κόπους, τας δεινοτάτας στεργήσεις, τὸ πᾶν προσφέρων ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ οὐδὲν ὑπὲρ ἔκτου φυλάσσειν^{ον} ἦτο δέ τις λύχνος, ὅστις καταναλίσκεται φωτιζῶν τοὺς ἄλλους.» (γ)

α). Σ. Οικονόμου ἔγγρ. σημ.: 6), "Ενθ' ἀνωτ., σ. 85.
γ). Μεθών ὅτι (τῷ 1821) ἐπλησσαζον καταστραφῶσιν α-

Τῷ 1819 ἀναφέρεται ὅτι ἐδίδετο ἐν Σμύρνῃ, ἀγνοεῖται ὅμως ἐπὶ πόσον. (δ)

Τῷ 1825 δμως ἡ καταμαστίζουσα τότε τὴν Ναυ-
πλίαν νάσος τύφος ἀπέκοψε τὸ νῆπα τῆς ζωῆς τοῦ ιε-
ρομονάχου τούτου φιλοσόφου, ὅστις ἀποθνήσκων ἀνέ-
κραξε τὴν φιλοσοφικὴν ρήτραν

“Ω αἰτία τῶν αἰτιῶν, ἐλεησόν με (ε)

Ο Βενιαμίν, ἔστις, ὁ; εἴδομεν, διεκρίθη ὡς διδάσκαλος καὶ λίαν φιλόπατρις, ὑπῆρξε καὶ συγγραφεύς. Τὰ συγγράμματα αὐτοῦ είναι τὰ ἔξτις.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗΣ ἐν Βιέννη 1818, ἵς ἐπί-
κρισιν ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ Δογίῳ Ἐρμῇ τοῦ 1820 δ
ἰατρὸς Γλαράκης.

ΓΕΩΜΕΤΡΙΑΣ ΕΥΚΛΕΙΔΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΑ Τομ. 2 ἐν
Βιέννη. 1820

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗΣ ἐν Βιέννη 1820
Συνέγραψε καὶ ΦΥΣΙΚΗΝ πολύτομον. ΑΔΓΕΒΡΑΝ

Ἐν τοῖς εἰσιτέοις συντάγμασι φένεται μὲν ὁ Κῦλος

Στην Ειρηνείας συνταγματοφύλακας μεν σε ζητήσεις του άνδρος, ἀλλ' διμελογυπτέον χάριν τῆς ἀληθείας ὅτι πολλαχοῦ ἀλίσκεται διοίδιμος διδάσκαλος κουφότητα καὶ ταχυπεθεῖαν διφλισκάνων, ὡς παρατηρεῖ διοφόδιος Οἰκονόμος. (ζ). 'Αλλ' ὁ Κωζάκης Τυπάλδος μαθητής αὐτοῦ χρηματίσας, λέγει ὅτι «ἔσπειρε μετ' ἐπιμελείας ἄκρας καὶ φρονήσεως σπέρματα νησιῶν καὶ ἔπηκριβωμένης φιλοσοφίας, πολλοὺς ἀκέμη χρόνους πρατήτερα πειράθησεν εἰς τὸν κόσμον θουλλούμενα τὰ πολύτοιμα

έκεινα βιβλία τῶν ἐπιστημῶν, τὰ δύοτα (κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς νέκειας μεθόδου τοῦ γράφειν) ἔξεδόθησαν εἰς Βραχὺ διάστημα χρόνου.» (γ) Ἀγνοοῦντες κατὰ πόσον ἀληθῆ εἰσὶ ταῦτα, παρατηροῦμεν, καθόσον δυνάμεις νὰ κρίνωμεν ἐκ τῆς ἔκδεδομένης. Μεταφυσικῆς αὐτοῦ, διτὶ πολλαχοῦ τοῦ συγγράμματος τούτου ἀπαντῶσι γνῶμαι ἐσφραγίζεται, κατ’ ἤδιξ εἰσὶ τοιαῦται ἔκειναι διών προσπτερεῖ νόμαστενά τὸν κλεινὸν Εὔγένιον Βούλ-

γχριν. Ἐκτὸς δὲ τούτων παρεδέχθη καὶ ἀνέπτυξεν ἀ-
τόπους τινὰς θεωρίας τοιαύτη εἶναι π. χ. ἡ θεωρία
αἰθερίου τινὸς οὐσίας πρνταχοῦ εἰσχωρούσης καὶ τὰ
κενά πληρούσης καὶ δείποτε κινουμένης, ήν ύποτιθεσιν
ῶς κυριωτέρων αἰτίαν τῶν διεφόρων φαινομένων τῆς

Κυδωνίαις ἔδραμε πρὸς τὴν θετὴν τάντην πατρὶδα τοῦ καὶ κατά τὸν ίούνιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀπέστειλαν αὐτὸν οἱ Κυδωνιεῖς εἰς Μοσχογῆσια ὅπως παρακαλέσῃ τὸν ναύαρχον τοῦ στόλου νὰ μεταφέρῃ τὸν λαὸν εἰς τὰ Ψαρά (βλ. Τρικούπη Ιστορ. τῆς Ἑλλην. Ἐπαναστ. ἔκδ. Β'. ἐν Λονδίνῳ Τόμ. Α'. σ. 242). 6, δ). Αἱ Κυδωνίαι κ.τ.λ. σ. 46. ε.) 'Ο Νεόφυτος ἀναφέρει: ὅτι ἀποθνήσκων ἔκοινώνησε τῶν ἀγράντων ἡμιστηρίων, ἀλλ' ἔχοντες ὑπὸ ὄψιν τὰ τῆς ἐπιδημιακῆς νόσου ἀμφιβάλλομεν περὶ τούτου, στ). 'Ελπίζουεν ὅτι οἱ φιλόμουσοι Κυδωνιεῖς θέλουσιν ἐπιχειρήσει: ἔκδοσιν τῶν σωζομένων τοῦ τοσαῦτα παρασχόντος ἀγαθὸς ταῖς Κυδωνίαις. ζ). 'Εγγρ. σημειώσ. η). 'Ορα ἐπιστολ. αὐτοῦ πρὸς Ἐμμ. Σελτζήνη* ἐν Παρισίοις 1818 σ. 24.

ΜΙΑ ΑΝΑΜΝΗΣΙΣ

Διήγημα]

Συνέχεια: και τέλος ὅρα τολ Z'.)

Κατ' ἀρχὰς μὲν, διὰ κοινῆς καὶ ἀρρότου συμφωνίας, ἐννοήσαντες ὅποιας καθήκοντα ἡ τοῦ Κ. Κεργορίε ἀπουσία, περισσοτέρων ἐλευθερίαν εἰς ἡμᾶς παρέχουσα, ἐπέχειλεν ἡμῖν, κατέστησεν, ὑπὸ τῆς σκέψεως ταύτης, σοσσαροὶ καὶ ψυχοὶ, μάλιστα ἐν ταῖς συνδικλέξεσιν ἡ μῶν. Μετ' ὀλίγον διωρα, θυρροῦντες περισσότερον εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς, καὶ μετὰ τὴν ἄφιξιν μάλιστα τῇς περιμενούσης φίλτης τῆς Κ. Κεργορίε, δεσποινίδος εἰς ἄκρον εὐφουοῦς καὶ εὐθύμου, τοῦ ἐπιπλάστου ἐκείνου πάγου δλῶς διαλυθέντος, ἥδην γένθημεν νὰ ἀπολαύσωμεν τῇς ἡμετέρας εὐτυχίας. Οὐδέποτε δὲ χρόνος διῆλθε ταχύτερον ἢ κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, ἐν αἷς ἐδοκίμασα τὰς ἀθωατάτας ἥδονάς καὶ τὴν γλυκυτάτην εὐδαιμονίαν. Ὁτὲ μὲν ἐπεχειρούμεν εἶχδρομάς ποδὸς τὰς παρὰ τὴν Κιμπορλὲ ὠρχιοτάτας ἔζοχάς, οἵ δὲ Emile Jouveste παραβάλλει πρὸς ἐκείνας τῆς Αραδίας ἄλλοτε δὲ προεχωροῦμεν μὲν τὴν μικρὰν λέμβον μας μέχρι τῆς Θκλάσσης, ὅπόθεν ἐπεκνηργόμεθα τὸ ἕσπέρας μετα μεγίστης τέρφεως ἀντιπνέοντες τὴν ἔσπερίαν αὔραν ἐν τῇ μελαγχολικῇ ἐκείνῃ ἐρημίᾳ. Αλλοτε ἐγευματίζομεν βουκολικῶς ἐπὶ τῆς χλόης, πλησίον διαυγοῦ; τινος ρυκκίου, ὑπὸ τὴν σιαλὸν εὐεργετικῆς μηλέας καὶ ἄλλοτε ἐτρέχομεν, γελῶντες ὡς πτυχίες, διὰ τῶν λοφίσκων καὶ τῶν κοιλάδων· ἡμέραν δέ τινα ἐπὶ τοσοῦτον προέβημεν εἰς τὰς ἀθώας καὶ τερπνοτάτας ταύτας παιδίας, ὡς ἐλάσσομεν μέρος μετά τινων χωρικῶν εἰς Κελτικόν τινα χαρόν, κατὰ τὴν ἐγκατάστασιν μάλιστα.

κακούν, μετὰ τοῦ χαρακτηρίζουσας αυτὸν σφελειάς· ἀ οἱ εἰ φέ μοι, δικά σου ήταν τὰ κέρατα σοι. 'Ο αὐτὸς Νεόφυτος ἀνέφερε καὶ τοῦτο. Διαμένοντος τοῦ Βενιαμίν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὁ Πατριάρχης Λύριλλος ἐδωρήσατο ζεῦγος ποδῶν· ἐνψὶ δὲ ἡμέραν τινὰ περιεπάτει ἐν τῇ αιθούσῃ τοῦ Πατριαρχείου, ἔξηλθον ἐκ τῶν ποδῶν του τὰ πέδιλα, ἐπειδὴ ησαν μεγάλα· αὐτὸς δὲ τότε στραφεῖς πρὸς τὸν Πατριάρχην εἶπε χαριεντιζόμενος.—Παναγιώτατε, ὡς βλέπετε, αὐτὰ τὰ μέστια φεύγουν ἀπὸ τὰ ποδάρια μου· καὶ ἐπειδὴ ἔκαμες τὴν χάριν καὶ μὲ τὰ ἐδώκες, δός μοι καὶ τρεῖς διακόνους νὰ μὲ τὰ φέρωσιν ὅταν φύγουν καὶ πάλιν.—Τὰ δύο ταῦτα ἀνέκδοτα, εἰ καὶ ἀστεῖα, καταδεικνύει τὸ ἀπόιστον καὶ ἀσελές τοῦ ἄνθρωπος.

Σ. Σ. Κ. 'Η ἀνωτέρω ἀξιόλογος ἴστορικοδιγραφικὴ με-
λέτη ἀπεστάλη ἡμῖν παρὰ τοῦ ἐν Κωνσταντίνουπόλει διαιμέ-
νοντος λογίου κ. Ἐλευθερίου Θωμᾶ, ὅστις, σὺν ταύτῃ, εὐηρε-
στήθην' ἀποστείλη ἡμῖν καὶ λίγων φιλοφρονεστάτην ἐπιστολὴν,
ἐν ᾧ τοσοῦτον κολακευτικῶς ἐκφράζεται ὑπὲρ τοῦ ἡμετέρου πε-
ριοδικοῦ, ὥστε δὲν δυνάμεθα ἢ νὰ εὐχαριστήσωμεν ἀπὸ καρ-
δίας αὐτὸν, ὁμολογοῦντες συνάμα τὴν ἄφατον ἡμῖν ἀγαλλίασιν,
καταχωρίζοντες εἰς τὰς ἡμετέρας στήλας τὴν περὶ ἦς ὃ λόγος
μελέτην αὐτοῖς.

τοῦ Ρουσσῶ ὑπῆρχε, καθότι οὐχὶ ἐπὶ μίκην μόνην ἤμε-
ραν, ἀλλ᾽ ἐπὶ δύο μῆνας ἀπῆλαυσα πάντων τῶν ἄγα-
θῶν τούτων.

Ἐκυπῆς συμπαρεσύρασε. Ἡ προσυλάξεσα ἵσως ἡμᾶς τῶν παρεφορῶν τοῦ ἔρωτος φιλίζ ὀπέπτη, ἀφήτασσε η-
μᾶς μόνους.

Ο Κ. Κεργορίδης δὲν άνηγγελλεν εἰσέτι τὴν ἐπιστροφὴν του, ὃν δὲ εἰς ἄκρον ἀμελής περὶ τὸ γράφειν, μᾶς ἀπέστελλε σπανίως βραχυτάτην τινὰ ἐπιστολὴν, ὡστε ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν περιεμένομεν αὐτόν.

Μείναντες ἀμφότεροι μόνοι, ἐδέπομεν ἀερουμένην τὴν νηπιάδων ήμῶν ἐνεργυτικότητα, μετ' ὅλιγον δὲ πάλιν περιεπέσχαμεν εἰς τινὰ μαρτυρὸν, ὡς τρυγονία, ἀφ' ἧς ἦν τῶν ὑπέρων ἀφηρέθη. Συνέβη δὲ τοῦτο εἰς ήμέτες, οὐχὶ διότι ήμεθα εὐχαριστημένοι μείναντες μόνοι, ἀλλὰ διότι προεβλέπομεν ὅτι τὴν ἀναχώρησιν τῆς δεσποινίδος Λοισεάκη ἔμελλε νὰ ἐπακολουθήσῃ, ἵσως λίαν προσεχῶς, η ἴδική μου, καὶ ἐπομένως ἡ ἐντελής ἀπώλεια τῆς ἥδη κατὰ τὸ ζῆμισον ἔξχρινισθείσης εὐδαιμονίας, τούθι ὅπερ ἀπεμάκρυνεν ἀφ' ήμῶν τὴν εύτυχίαν καὶ ἀπέσπα πολλάκις λεθραῖς δάκρυς ἐκ τῶν δρθυλμῶν μου. Τοιοῦτος ὁ ἀνθρωπός αἱ περὶ τοῦ μέλλοντος ἀμφιβολίαι παράλογοι σχεδὸν πάντοτε τὴν πχροῦσαν εύτυχίαν του· αἱ δὲ ἡμέτεραι ἀνησυχίαι δὲν ἦσαν ἀπατηλαί, διότι η εὐδαιμονία ήμῶν ἔμελλεν αἰφνιδίως νὰ ἔκλειψῃ.

Ἐσπέραν τινὰ ἐκαθήμεθα εἰς τὸ ἄκρον τοῦ κήπου,
ὑπὸ τὰ πυκνὰ δένδρα. Ὁ καιρὸς ἦτο μελαγχολικὸς καὶ
διεκρίνομεν τὸν δῶλος νεφελώδη οὐρανὸν, διὰ τῶν ὑπεράνω
ἡμῶν φύλλων· εὐχὴ ττον ὅμως καὶ ημεῖς μελαγχολικοὶ
καὶ σιγῆλοι διετελοῦμεν. Ἀνεπαισθήτως εἶχον λάβει
τὴν χειρὸς τῆς Κ. Κεργοριὲ, θην ἐλασφρῶς ἔθισον, βλέ-
πων ὅτι δὲν ἀπέσπα αὐτὴν, καίτοι μόλις ἀνταπεκρίνετο
εἰς τὴν θλίψιν ἐκείνην· ἐνῷ δὲ ἐσυλλογιζόμην ὅτι εὐχαρι-
στῶς ηθελον μείνει διὰ θίου εἰς τοιαύτην θέσιν, αἴφνης ή
Κ. Κεργοριὲ ὑγέοθη καὶ ὡρητος νὰ φύγῃ· Ἐμποδίσας αὐ-
τὴν, τὴν ἡνάγκασα νὰ καθήσῃ καὶ πάλιν. Ἡρυθρίασε
καὶ, κρύψκος τὸ πόδων πόπον της, ηρούσε νὰ κλαίῃ.

— Ω! πόσον κακὸν, εἴπε στενάζουσα, εἶνε ἦ πρὸς τὸν σύζυγον ἀπιστία!

—Φεύ! Καρολίνα, ἀπήντησε, ἔνεκα τῆς νεότητος
καὶ τοῦ ἔρωτος, εἴμεθα συγγνωστέοις.

Ἡ Κ. Κεργορίε ἐκέινης τὴν κεφαλὴν, τοὺς δὲ ὥραις αὐτῆς δρθελμοὺς; ὑψωσε πρὸς τὸν οὐρχὸν, ὡς εἰ ἐζήτει παρ' αὐτοῦ συγγνώμην. Ἐνηγκαλίσθη αὐτὴν καὶ προσεπάθουν νὰ τὴν περηγορήσω, ὅτε ἡ κούσθη πλησίον ἡμῶν κίνησις κλάδων καὶ συγχρόνως φωνὴ ἡχηρὰ καὶ ἀπειλητικὴ λέγουστα.

— Συγγνωστέοι είσθε μᾶλλον ἔνεκα τῆς ἀφροσύνης μου!

Στραφέντες, ἐμείνομεν ἔκθημοι ιδόντες τὸν Κ. Κεργορίδην ωχρὸν καὶ εἰς τινὰ μικρὰν ἀπόστασιν δρθιον. Ως ἐξ αὐτομάτου ἤγειρθημενή μὲν Κ. Κεργορίδη τεταραγμένη καὶ τρέμουσα ἐνώπιον δειπνοῦσας καὶ συγκεκίνημένη.

— Σᾶς εξήτουν, ἐπιχείρασθε δὲ Κ. Κεργορίε μὲ τόνον εἰς ἄκρον σκωπτικὸν, ἀλλ᾽ οὐδόλως προέβλεπον δὲ τὴν θελον σᾶς παρεμποδίσει . . . Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε μου, ὅτις οὕτως εὐγενῶς ἀνταποκρίνεσθα εἰς τὴν εὐγνωτ

μοσύνην μου! Σε: δέ, ώραίκυρία, μὴ ταράττεσθε,
ἐπειδὴ λίαν καλῶς τὴν ἀρετὴν ἐργάζεσθε!..

— Κύριε Κεργορέ, τῷ εἰπόν διακόψχες αὐτὸν μὲ φωνὴν δλίγον ἡλιοωμένην πλὴν εὔτολμον, πρὸς Θεοῦ, ἀν θέλητε νὰ μὴ καταχρεοθῆτε τῶν δικαιωμάτων σας, μὴ πρᾶξητε τοῦτο ἐνώπιον τῆς συζύγου σας; τοῦτο δὲν τὸ ἔνεχομαι. Εἰς ἐμὲ ἀπευθύνατε τοὺς σφραγισμούς σας ὅλους καὶ τὰς τιμωρίας σας; ἐγὼ μόνος εἰμὶ ἄξιος τούτων, πλὴν σας ἴκετεύω, ἀφήσατε πρώτον νὰ ἀποσυρθῇ ἡ σύζυγός σας.

— Εὔχριστας, ἀπεκρίθη μὲ τὸν αὐτὸν τὸν. Κυρία, δύνασθε νῦν ἀποσυρθῆτε... ἀλλὰ παύσατε καὶ διέχτε ἀδιαφορίαν, διότι δὲν πρέπει οἱ ἄνθρωποι ήμῶν νὰ ἔννοήσωσιν ὅτι ἐδῶ λαμβάνουσι χώραν...

Διέκοψε πρὸς στιγμὴν τὴν συμπλήρωσιν τῆς φράσεως.
— Αἰσχραὶ πρᾶξεις! προσέθηκε μετ' ὀλίγον.

Ταῦτα ἀκούσασας ή Κ. Κεργοριὲ, ἀνύψωσε τὴν μέχρις τοῦδε κεκλιμένην κεφαλήν της, παρετήρησε αὐτὸν μὲ βλέμμα τοσοῦτον θάρρος καὶ τοσαύτην λύπην ἐκφράζον, ὥστε οὗτος συγκινθείς κατεπράγνθη πάραυτα.

— Μετ' ὅλιγον, εἶπε, Θὰ ἔλθωμεν καὶ ἡμεῖς. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐκείνη ἀνεχώρησε.

—Τώρα ἀκροασθήτε με, πρὸς στιγμὴν, κύριε, μοὶ εἰπεν δὲ Κ. Κεργορὲ, μετά τινα σκέψιν. Οὐδόλως ἐπιμένω ἵνα μοὶ ἔτηγήσητε τίνι τρόπῳ ἐννοεῖτε τὴν φιλίαν ἢ τούλαχιστον τὴν εὐγνωμοσύνην ἐν μόνον θάσῃ ζητήσω, νὰ μοὶ ἀπαντήσητε εἰς τὴν ἑρώτησίν μου. Σημειώσατε προσέτε διτι διμιλῶ λίαν σπουδαίως . . . Τί ήθέλετε πράξει, κύριε, ἃν εὑρίσκεσθε εἰς τὴν θέσιν μου;

“Η δλως ἀπροσδόκητος αὕτη ἐρώτησις τοσοῦτον περίδοξος μοι ἔφανη, ὥστε ἐπὶ τινα στιγμὴν περεπήρουν αὐτὸν γωρίς νὰ ἀπαντήσω. ’Αλλ’ ὁ Κ. Κεργορέ τὴν αὐτὴν ἐρώτησιν ἐπενέλαβε.

—Τῇ ἀληθείᾳ, κύριε Κεργορίδη, ἀπεκρίθην τέλος μὲ
ἀξιοπρέπειαν, ἥθελον ζητήσει ἵκανοποίησιν διὰ τῶν ὅ-
πλων ἢ ἀπειτήσει ἄλλο τι σπουδαιότερον ἵσως καὶ
μᾶλλον εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν ἀμοδίζον.

—Τί; κύριε

—Τὴν ἀναγώρησιν τοῦ προσθελόντος με ἀφοῦ προ-
ηγουμένως ἥθελε δώσει τὸν λόγον του ὅτι οὐδέποτε
ἥθελε ζητήσει νὰ ἴδῃ... ἐκείνην, θὴν ἀγαπᾷ.

Τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις προέφερον ταπεινή τῇ φωνῇ.

—Δοιπόν, εἶπεν δὲ Κ. Κεργορίδης, ήθέλετε ἀρκεσθῆ εἰς φιλικὴν ἴκχνοποίησιν; Μὲ ἐνθέωρει δὲ ὡς εἰ ηθελε νὰ ἀνιχνεύσῃ τοὺς διεκλογισμούς μου. Νομίζετε, ἐπανέλαβεν, εἰλικρινῶς . . . τιμώς . . . δτι τὸ ἔγκλημα τοῦτο δὲν ἀπαιτεῖ περισσότερον;

— Ἐπειδὴ εὐτρεπτήθητε νὰ ἀποκαλέσητε ἔγκλημα ἐκεῖνο, τὸ δόπιον εἰδέτε, δφείλω νὰ σᾶς εἰδοποιήσω δια αἱ μετὰ τῆς Κ. Κεργορὶς σχέσεις μου οὐδέποτε ὑπῆρξαν ἐμᾶλλον παράνομοι, οὐδὲ ποτε, ἀκρασιθῆτε καλῶς. Πχρατηρήσατε με κατὰ πρόσωπον, κύριε, καὶ

λάδι, δυνάμεις νὰ εἴπωμεν ὅτι είναι τὸ βιβλίον τοῦ κ.
Βεργωτῆ περὶ τοῦ μικροῦ πολίτου.

Διάφορη κεφάλαια ἀπάρτιζουσι τοῦτο. Ἐν αὐτοῖς διαπργματεύεται τὰ ἀπὸ τῆς φυσικῆς καταστάσεως, διανοίας καὶ διαθέσεως τοῦ ἀνθλίκου παιδός, μέχρι τοῦ ἐλαχίστου τῶν χρειωδῶν πρὸς ἐντελὴ διάπλασιν καὶ μόρφωσιν αὐτοῦ ὡς ἐντίμου ἴδιωτου, χρονίσμου πολίτου, εὔεργετικοῦ πατριώτου. Εὐγλωττία, φρντασία, ἀφέλεια, γνώσεις πράκτικαι καὶ πατριωτικαι ἐπωφελεῖς, ἵδον τὰ γραπτήριστικὰ τῆς ὑφῆς τοῦ λόγου του.

Ίδου ὁ ἀνήλικος ἄνθρωπος, καθήμενος εἰς τὸ θρανίον τοῦ σχολείου. Τὸ μικρὸν αὐτὸν πλάσμα εἶναι πυράκτω- μένος σίδηρος, κερίον θερμὸν, ρευστὸς ὕελος. Αὐτὸν εἶναι μία μεγάλη προσδοκία. Ἐνδέχεται νὰ γίνη φιλόπονος γεωργὸς, ἐπικερδὴς ἐργοστασιάρχης, εὐεργέτης τῆς γει- τονίας του, τῆς πόλεως ὁ ὑπερασπιστής. ὁ προστάτης τῶν δικαίων τῆς πατρίδος, ὁ ὑποστηρικτής τῆς ἀνθρω- πότητος, ὁ προμαχόμενος ἡρως εἰς τὰς ἐπάλξεις τῆς πτητρίδος, ὁ φρουρών τάφους προγόνων, νυκτὸς θρησκείας. Ἀλλ' αὐτὸν χάινει καὶ περιμένει φῶς, δημιουργίαν, νομοθεσίαν. Γονεὺς, ιερεὺς, διδάσκαλος θὰ συντελέσωσιν εἰς ταῦτα.

Ἡ γυνὴ καὶ ὁ ἀνήρ μεταδίδουν εἰς τὸ τέκνον τῶν, τὸ δύστοιον εἶναι ή ἀναγέννησις τοῦ ἔκυπτοῦ τῶν, πᾶσαν εὑρώστείν τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς. Τὸ τέκνον εἰ-

ναι δο φυσικός κληρονόμος τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ πνεύματος τῶν γεννητόρων. Ἐφαγὸν ὅμφακας οἱ πτερέσεις αἰμωδίσασαν οἱ ὁδόντες τῶν τέκνων, λέγει δὲ Πλούταρχος. Ἀναιμίκι οὐ πληθώρι, πυρετοί καὶ ἀτφυξίαι καὶ ἄλλα νοσήματα μεταδίδονται εἰς τοὺς παιδεῖς ἐκ τῆς φυσικῆς καταστάσεως τοῦ σώματος τῶν γεννητόρων. Τρύπα ἀναπτύσσονται εἰς τὰ τέκνα, καὶ τοῦτο μαρτυρεῖ ἡ ἴστρικὴ ἐπιστήμη. Ἄλλοι εἰς τὰ νοσήματα τῆς ψυχῆς τοῦ παιδός ἐνέχεται ὁ γονεὺς, εὑθύνεται δὲ οἱ οἱενεῖς, πταίει δὲ πρῶτος παιδεραγόντες διδάσκαλος. Τὸ φύρμαχον εἰς αὐτὸν εἶναι δὲ ἀνατροφή.

Πατρικὴ οἰκία, ναὸς τοῦ ὑψίστου, καὶ τὸ σχολεῖον
εἶναι οἱ τρεῖς σταθμοὶ τῆς καλῆς ἀνατροφῆς, ἡτις θὰ ιχ-
τεύσῃ τὰ ἀναπτυγχθησόμενα μὲ τὸν χρόνον νοσήματα
τῆς ψυχῆς τοῦ μικροῦ πολίτου. Ἡ οἰκία διαπλάτει τὸ
πειδίον. Ἐν αὐτῇ μάντηρ καὶ πτερὴ ἐφιρμόζουσι τοὺς
ποώτους θεσμοὺς τῆς ἀνατροφῆς εἰς τὸ πλάσμα των.
Ἡ μάντηρ πρὸ πάντων μὲ τὴν στοργὴν της ἔξευγενίζει
τὴν καρδίαν του εἰς τὰ αἰσθήματα τῆς ἀγάπης τῆς εὐ-
αἰσθησίας, τῆς συμπαθείας. Εἰς τὴν ψυχικὴν δικυρδφω-
σιν ὁ μὲν ἀνὴρ εἶναι ὁ ἐγκέφαλος, ἡ δὲ γυνὴ ἡ καρδία
ὁ νοῦς ἐκεῖνος, αὕτη τὸ αἰσθημα. Εἰς τοὺς δρσεῖς βρα-
χίονας τοῦ ἀνδρὸς ἡ δύναμις, εἰς τοὺς μαστοὺς τῆς μη-
τρὸς ἡ χάρις. Ἀλλὰ τὸ ἀριστούργημα τῆς ἀνατροφῆς
τοῦ τέκνου δίδει μίαν καλὴν μάντηρ καὶ πολλοὶ ἔξοχοι
ἄνδρες χρεωστοῦν τὸ ἔξοχον εἰς λογικὰς καὶ ηθικὰς μη-
τέρας.

Ἡ γυνὴ κυρίως εἶναι ὁ δεύτερος πλάστης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἡ μάτηρ εἶναι τὸ ζῆνος. Εἰς αὐτὴν

βλέπεται ἡ πλαστούργία τῆς κοινωνίας· διότι εἰς τὸ
δωμάτιον, ὅπου ἡ μήτηρ κρατεῖ τὸ τέκνον εἰ; τὰς ἀγ-

καλάς της, καὶ κάτε τοῦ ὄμιλοῦ, γίνονται αἱ πρώτας παραδόσεις εὐγενικῶν αἰσθημάτων, στοιχείων τῶν γνω-
σεων, δρέξεων, τρόπων, ἀτίκα θὰ μορφώσωσι τὰς ψυ-
χικὰς διαθέσεις τοῦ λαοῦ, ὅπτις θὰ ἀπαρτίσῃ τὴν πο-
λιτείαν. Αὐτὴ μόνη πρώτη δύναται νὰ γνωρίσῃ τὰς ι-
διοτροπίας τοῦ παιδίου^ν νὰ λαλήσῃ τὴν παραδεισιακὴν
γλώσσαν, τὴν τρυφερὰν ἐκείνην καὶ ἡμιτελῆ μὲν ἀπὸ
λέξεις μισοκομμένας καὶ συλλαβᾶς τετριμμένας, ἀλλὰ τε-
λειοποιουμένην μὲ τὰ ἔναγκαλίσματα καὶ φιλήματα.
Αὐτὴ ἐφευρίσκει τὴν πρώτην διάλεκτον, μὲ τὴν ὅποιαν
ἀνοίγεται ἡ ψυχὴ του, αἰσθάνεται ἡ καρδία του. Τρέφε-
ται δὲ νοῦς του εἰς ἐκείνα τὰ λαλήματα τῆς μητρός, εἰς
ἐκείνα τὰ ἐπιφωνήματα, εἰς τοὺς διπλασιασμοὺς τῶν εὐ-
προφέρτων συλλαβῶν, εἰς τὰ γεύματα, εἰς τοὺς μορφα-
σμούς, εἰς τὴν γλυκοχειμόγελον, εἰς τὰ χρήσεματα· εἰς τὰς
ἱπεριπαθεῖς κλίσεις τῆς φωνῆς. Μὲ αὐτὰ εὔνυθεὶς ἡ μεγάλη
ψυχικὴ δύναμις τοῦ ἀνθρώπου, ἥτις θὰ δειχθῇ εἰς τὰς
ῶρας τῆς ζωῆς μεγάλου ἢ μικροῦ, εὐτυχοῦς ἢ δυστυ-
χοῦς, χρηστούθους ἢ φρύλου, πολίτου ἀξίου ἢ ἀναξίου
τῆς πολιτείας, τοῦ ἔνθους, τοῦ λαοῦ, τῆς πόλεως, τοῦ
χωρίου εἰς τὰ ὅποια ἀνήκει. Διὸ καὶ δέ μέγας Ναπολέων
ελεγεν ὅτι, «τὸ μέλλον τῶν τέκνων είναι ἔργον τῶν
μητέρων».

Ο Ναὸς τοῦ θεοῦ εἶναι δὲ κῆπος· τῆς χάριτος, ή βλάστησις τοῦ φόβου τοῦ θεοῦ, τὸ ἀνθίσμα σεβασμοῦ πρὸς τοὺς εὐεργέτας· ή σποοχή, ή χλόη, δὲ καρπὸς τῶν ἔργων τῆς ἀρετῆς. Οἱ ιερεῖς, ὑπουργὸς τῆς λατρείας τοῦ θεοῦ, δὲ κακλιεργῶν τὸν κῆπον τοῦ θεοῦ μὲ τὸ παράδειγμα ἀγνῆς ζωῆς, ἀγιότητος, θεοφανίας, ζήλου καὶ προτροπῆς εἰς τὰ καλὰ ἕργα, ἐμβούλιζει, ἐνεργεῖ, ἐμπνέει εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ παιδὸς; τὰ πρώτα σπορίσματα θεοφανίας, ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον, ἀγαθοεργίας πρὸς τὴν ἀνθρώποτητα. Διδάσκει τὸν διάκρισιν δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας, νουθετεῖ καὶ ἐπιδιορθώνει τὰ παραπτώματα τῆς ψυχῆς, ἐξομολογῶν καὶ διευθετίζων τὴν ἀνήλικον καὶ ἀνήλικον. Μὲ τὸ ίερὸν βάπτισμα ὁ θεῖος λειτουργὸς ἐγγράφει τὸ τέκνον εἰς τὴν Χριστιανικὴν πολιτείαν φιλάνθρωπον, ἥλεον, εὔμενόν, εὔσπλαγχνον, εὔπρόσιτον, ἡγκυπτόν, πρσφιλές, πρὸς πάντα ἀνθρώπων ἀδικηρίτως, ἀνεξίκακον φίλον καὶ εὐεργέτην καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐχθροῦ. Μὲ τὴν προσευχὴν καὶ τὴν ἐν τῷ ναῷ λατρείαν εἰσάγει τὸν παιδία καὶ τὸν συνειθίζει νὰ πλησιάζῃ πρὸς τὸν Θεόν του, νὰ συνομιλῇ μὲ τὸν πλάστην καὶ πατέρο του, νὰ εὐχριστῇ δι' ὅλα, δια τὴν ἔχει ἐν τῷ κόσμῳ, νὰ ἐπίγνη τὸν οὐτόγνιον ἀνθρώπην τῶν καλῶν ἔργων του.

νι επιτίη την ουρανιού αμοισην των καλων εργων του,
την ίχσιν των παθημάτων, την μπομονήν κατά τὰς
ἀθλιότητας. Με τὴν ἴερολογίαν τοῦ μυστηρίου τοῦ γά-
μου ὑποχρεῖ τὸν ἐννέλικον γενόμενον πιᾶδα ἐνώπιον
τοῦ Θεοῦ εἰς σύνδεσμον μετά τῆς γυναικεὸς πρὸς τεκνο-
γονίεν ἀδιάρροητον, στερεὸν μέχρι θανάτου, ἐράσμιον,
εἰρηνικόν, συνεργόν, συμβολητικόν εἰς τὸ νῦ συζῆσι
καὶ νὰ συγκοπιάζωσιν ὑπὲρ τῆς κοινῆς εὐτυχίας ἔκπτων

καὶ τῶν τέκνων. Ἰδοὺ δὲ ναὸς τοῦ Θεοῦ ἵδοι τὸ ἔργα-
στήριον, τὸ δεύτερον καθίδρυμα τῆς ἀνατροφῆς, ὃπου
ὅτεοντες ἐξασκεῖται τὸν μικρὸν πολίτην εἰς τὰς χριστιανικὰς
ἀρετὰς ἔνεκεν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ πληροῦ.

Ἐμέχι τώρα εἰς τὸ σχολεῖον, τὸ τρίτον καὶ τελευτῶν καθιδρυμα. Θεώρησον ἐνταῦθα τὸ παιδίον καθήμενον εἰς τὸ θρανίον μὲν ἄλλα συνομήλικα. Μετ' αὐτῶν σχηματίζει τὴν πρώτην κοινωνίαν, ὅπως γνωρίζῃ ἀθρώπους ἄλλους ἐκτὸς τῆς οἰκίας, καὶ νῦ ζῇ μετ' αὐτῶν. Ἐδῶ πλατύνει τοὺς τρεῖς κύκλους τῶν δεκτικότητων τῆς ζωῆς, τὸν γνωστικὸν, τὸν αἰσθητικὸν, καὶ τὸν δρεκτικόν. Ἐδῶ θὰ αὐξήσῃ τὸ κεφάλαιον τῶν γνώσεών του. Θὰ λάβῃ ἀκριβεῖς ιδέας περὶ πραγμάτων, περὶ φύσεως, περὶ ἀνθρώπου, περὶ δημιουργοῦ. Αἱ ἀμυδραὶ ἐντυπώσεις του εἰς τὴν οἰκίαν γίνονται ἡδη ἔννοιαι ἀκριβεῖς εἰς τὸ σχολεῖον. Ἐν αὐτῷ χωρίζει τὰς συγκεχυμένας γνώσεις του εἰς τάξεις, συστηματοποιεῖ τὰς ἰδέας του, πυρόνει, ἔξευγνήζει, ἀγνίζει τὸ αἰσθημά του. Ἡδη ἡ ἀόριστος δομὴ, τὸ σκοτεινὸν ἔνστικτον ἐκεῖνο τῆς κλίσεως γίνεται ὥρισμένον αἰσθημα^α αἰσθημα^β ζωηρὸν διὰ τοὺς γονεῖς, διὰ τὴν πατρίδα, διὰ τὸν ἄνθρωπον, πάθος ἵερὸν, πάθος διὰ τὸ ὡραῖον, διὰ τὴν ἐλευθερίαν, διὰ τὸ ἁπειρον. Ἡ θέλησις λαμβάνει προσδιορισμὸν καὶ δύναμιν. Τὰ πρὸν ἀσκοπτα καὶ ἀσήμαντα κινήματά του διερδέχονται ἔργα, ἐπιμελείας, πράξεις φιλεργίας, δείγματα φιλοτιμίας καὶ φιλανθρωπίας, καὶ τελευταῖον ἡρωΐσμοι φιλοπατρίας καὶ αὐτοπραγήσεως. Ἡ πατρικὴ λοιπὸν στέγη μᾶς συνδέει μὲ τοὺς γονεῖς, ἡ ἐκκλησία μὲ τὴν Θεότητα καὶ τὸ σχολεῖον μὲ τὴν κοινωνίαν.

Ἄφοῦ ἐξεικόνισεν οὗτος τοὺς τρεῖς στάθμους; τῆς ἀνατροφῆς; ὁ συγγράψας Βεργωτής, ἔρευνας τὴν κατάστασιν τῶν γονέων, ἵερέων καὶ διδασκάλων. Θεωρεῖ δὲ τις ἀδύνατον νὰ τύχωσιν ἀρίστης ἀνατροφῆς παιδία, ὃπου ἄθλιοι γονεῖς ὑποδειγματίζουσι πρώτοι εἰς τὰ τέκνα των, μὲ τὴν ἴδιαν των μοχθηρίαν, πλεονεξίαν καὶ κακοτροπίαν, τὰ φαῦλα τῆς ζωῆς. Οπότεν ἵερες τοῦ χωρίου, κωμοπόλεως ἢ δήμου, ἀμαχεῖς καὶ ἀγνοοῦντες τὰ ὑψηλὰ καθήκοντα τῆς λειτουργίας των, ἀμεριμνῶσι περὶ τοῦ ποιμνίου των, οὐδέποτε διδάσκωσιν ἢ δόγματις τοὺς παιδίας ἐν τοῖς νοσοῖς, ἀλλ' ἀδιαφορῶσιν εἰς τὰς ἀταξίες των. Οὗτοι οὐδέποτε εἰσῆλθον εἰς τὰς οἰκίας τῶν ἐνοριτῶν, ἵνα παραμυθήσωσιν διὰ τὰς δυστυχίας των, συμβιβάσωσι τὰς διαφωνίας των, φίλιώσωσι τὰς ἔχθρας των, καὶ καλλιεργήσωσιν, ὡς πρέπει, τὸν ἀμπελῶνα τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ^{οὐ} μεριμνῶσι δὲ μόνον πῶς νὰ κερδοσκοπῶσι, νὰ παραδολογῶσι καὶ νὰ θεοκαπηλεύωνται.

Αλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ σχολεῖα δόποσον συντείνουσιν εἰς τὸν κύριον σκοπὸν τῆς εκληπτικῆς ἀνατροφῆς τοῦ μικροῦ πολίτου, ἐνῶ τὰ πλεῖστα τῶν δήμων τῆς Ἑλλάδος εἰσίν ἔθιλικα διὰ τὰς ἀκαταλλήλους οἰκοδομάς, τὰς ἀσυμφόρους εἰς ὑγείαν καὶ εὐθυρίστητα τῶν παιδών! ἐνθα διεύθυνουσι καὶ διδάσκουσιν ἀδίδακτοι παιδαργαγοί, ἀμέθοδοι, σκληροί, βάρβαροι, ἀνύπδρονοι καὶ πολλάκις πλεονέκται, κεδεσκόποι καὶ μεθυσοί. Οἱ πλεῖστοι τούτων

φχνερόνυμοις ὅτι τὸν διορισμὸν τῶν χρεωστοῦσιν οὐχί εἰς ἵκενότητα διδόσκαλικην καὶ διπλούμοιένην χρεστο-
ήθειχν, ἀλλ' εἰς τὸν κοιμητεῖμόν, εἰς συνεσταθμούν
αἰοχροκερδείας, εἰς πολιτικῆς ἀντιπαθείας, εἰς πλεονεξίαν
καὶ χάριτα μετολαβήσαντος προστάτου κατὰ τὸν διδο-
σκαλικὸν διορισμὸν του. Ἀλλ' ὅποιαι καὶ σὲ περιπέτεια
τοῦ ἴκανου δημοδιδοκάλου ἐν Ἑλλάδι; Ὁ κυρίεροντε-
κός οὗτος, ὑπάλληλος, ὑποκείμενος εἰς τὴν πολιτικὴν
καταδρομὴν, μετατίθεται ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, τῷ κα-
θυτερεῖται πολλάκις, δι' ἀνέγειραν τοῦ δεμητηριοῦ τα-
μείου, ὁ εὐτελὴς μισθός του καὶ τέλος πάνεται χάσιν
ἰδιοπαθείας τοῦ ἔνδος καὶ τοῦ ἄλλου πολιτικοῦ ἢ ιδι-
ωτικοῦ ἀντιζῆλου. Ἀναγκάζεται νὰ ἐγκαταλείπῃ τὸ σχο-
λεῖον πολλάκις τῆς ἡμέρας δι' ἴδιωτικάς του ὑπηρεσίας,
ἢ νὰ πενθῇ τὴν διδοσκαλίαν ὀλοκλήρους ἡμέρας διὰ
νὰ τρέξῃ εἰς τὸ δικαστήριον ὡς μάρτυς ἢ ὅρκωτος, ἢ
νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐντολὴν τοῦ φίλου του, ἰσχυροῦ τῆς ἡ-
μέρας ἐν τῷ χωρίῳ, ἢ νὰ πορισθῇ τὰ ἀναγκαῖα τῆς οἰ-
κογενείας του.

‘Οποία δὲ καὶ ἡ ἀθλιότερη τῆς διδασκαλικῆς; μεθόδου καὶ τῶν διδακτιῶν β.βλίων καὶ τῶν χρειώδῶν τοῦ θύλικοῦ πρὸς ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν τῶν διδασκομένων! Εὔρισκονται σχολεῖα ἐν Ἐλλάδι, ἐν δῆμοις ὅπου οὔτε πλάκες γραφῆς, οὔτε πίνακες ἀναγνώσεως, ἢ παρχατική εἰκόνες ζώων καὶ προγμάτων τῶν χρησίμων τοῦ βίου ὑπάρχουσι, καὶ αὐτὸς τὸ χαρτίον καὶ αὐτὰ τὰ θρανία ἐλλείπουσι. Β.βλίξ δὲ τραχελαφίκα, περιζώνοντα μὲταγριον μεσούντιον τὸν νοῦν καὶ σκοτίζοντα τὴν ἔννοιαν τῶν ἀναγνωσκομένων καὶ διδασκομένων μὲταλέξεις, φράσεις, ἰδιώματα, συντάξεις παναρχίου ἐλληνισμοῦ, γλώσσας καὶ κοινωνίας, καὶ τὴν δοπίχην τὸ διδασκόμενον παιδίον οὐδέποτε θὰ λαλήσῃ, ή θὰ γοράψῃ, ή θὰ ἀκούσῃ ἐκ τῆς μητρός του οὔτε ἐκ τοῦ πατέρος του, οὔτε ἐκ τῶν συνομηλίκων συντρόφων του, ή ἐξ ἄλλου τινὸς συγγενοῦς, ή προύχοντος τοῦ τόπου του, ή καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ διδασκάλου. Λογιώτατοι καθ' ὅλα καὶ σχολαστικοὶ τῆς ἀρχαιότητος οἱ ἐπιστάται τῆς παιδείας, καὶ οἱ συγγράφοντες διδακτικά βιβλία, μὲταβολακιασμένην γλῶσσαν, ἐξεργομένην ἐκ τῶν τάφων καὶ τῆς κόνεως τῆς ἀρχαιότητος, θέλουσι νὰ κοινοποιῶνται εἰς τοὺς παιδεῖς αἵ ἀληθεῖς καὶ ὡφελιμοὶ γνώσεις, νὰ ἀναπτυχθῇ τὸ πρᾶτον ὁ νῦν τῶν, νὰ ἀνοιχθῇ ἡ κερδία των, νὰ ἐμπνευσθῇ εἰς αὐτὰ ὁ φρέσιος τοῦ Θεοῦ, ή ἀπειρος δικαιοσύνη, τὸ σέβας πρὸς τοὺς γονεῖς, ή ἀγάπη πρὸς τὸν ἄλλον, τὰ καθήκοντα πρὸς τὴν πατρίδα.

Ἐπειτα κατηγοροῦσιν ἀύτοι ὡς ἀμεθόδους τοὺς πα-
λαιοὺς παιδαγωγοὺς, ὅτι διὸ παντελῇ ἐλλειψὶν διδξ-
κτικῶν βιβλίων καὶ αὐτοῦ τοῦ μεθοδικοῦ ἀλφαριθμήτου
ἔβαλλον ἥμας, δοντας ἀνηλίκους, οἵτινες, οὔτε σχολεῖς
συστηματικὰ εἴχομεν, οὔτε θρυνία νὰ καθήσωμεν, οὔτε
γραφεῖς νὰ γράψωμεν, ἀλλὰ χρυσαὶ εἰς τὰ στασίδια τῆς
ἐκκλησίας, καὶ στηρίζοντες τὸ βιβλίον ἢ τὸ χαρτίον ἐπὶ
τῶν γονάτων ἐγγράφομεν μὲ τὰς ἐκ καλάμου γραφίδας
(διήτι τὸπαν στάνει ἔως τότε αἱ γυνάτες μεταβοῦσαι).

έσυλλαβείζαμεν τὴν φυλλάδια «Σταυροθοήθειν καὶ διηρχόμεθα κουτσαναγιώσκοντες Οκτώηχον καὶ Ψχλτήριον.

Τί δὲ συνέβινεν ἐκ τούτου; Άφοῦ ἐκοπίχθον ἐπὶ πολλὰ ἔτη, οἱ πλεῖστοι τῶν μαθητῶν παρήγαν τὸ σχολεῖον, ἀνίκανοι ἔτι πρὸς ἐλευθέραν ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν, ὅλιγοις δὲ ἐξησκοντο εἰς ἀνάγνωσιν καὶ αὐτοὶ ἡσαν οἱ γραμματισμένοι καὶ ποιηματεῖς οἱ ἀριστέμενοι τὰς ποιηματεῖς οἱ ἀριστέμενοι τὰς γνώσεις, καὶ τὴν ἱκανότητα τοῦ ἀναγνωστικοῦ καὶ γράφειν ἐν βιβλίον γεγραμμένων εἰς τὴν ἀπλὴν καθημειλουμένην γλῶσσην ἥτοι τοὺς μύθους τοῦ Αἰσθάνου, τὴν ἴστορίαν τοῦ Ἀλεξανδροῦ, τὴν Ἀμαρτωλῶν σωτερίαν καὶ τὴν ἀποθήκην τῶν παιδῶν.

Καὶ διετί τοῦτο; διότι τὰ τιθέμενα πρὸς ἀνάγνωσιν διδακτικὰ ἔστων, καὶ τὸ ψχλτήριον ἡσαν γραμμένα, ὡς ἐπρεπε, εἰς τὴν ἀρχὴν ἐλληνικὴν, μηδὲλω; ἐνισούμενην ὑπὸ τῶν παιδῶν καὶ τοῦ κοινοῦ, καὶ δυτικῶς ἀναγνωστομένην διὰ τὴν ἀμεθοδίαν τοῦ συλλαβισμοῦ καὶ τὸ δυτικότον τῶν λέξεων, τὰ δὲ πρὸς ἀνάγνωσιν καὶ χρήσιμον διατριβὴν ἡσαν εἰς τὸ ἀπλοῦν ἰδίωμα τοῦ λαοῦ, ὃν λέξεις καὶ φράσεις συνεθίσμενη ἐν τῷ στόματι γονέων, παιδὸς καὶ λαοῦ ἀμέσως; ἐνοσύντης καὶ εὐκόλως ἀνεγνωστοι, καὶ ἐθυμητότεροι ἢ ἐπωφελῆς γνώσεις τοῦ περιεχομένου. Κατὰ τί δὲ διαφέρουσιν αἱ νῦν χρώμεναι ἀρχὴις ἐλληνικαὶ λέξεις καὶ συντάξεις εἰς τὰ διδακτικὰ βιβλία, τῶν ἐν τοῖς ὄχτων ἁρπάγοις καὶ ψχλτήριοι, ἐνῷ τὸ ἀρχὴν ἐλληνικὸν ὕφος εἰς μὲν ἐκείνη τὰ ἐκκλησιαστικὰ καθηρεύεται, εἰς δὲ ταῦτα τὰ διδακτικὰ σολοκεῖται, παρχωμορφοῦται ὁ καθηρός; ἐλληνισμὸς διὰ τῶν νεοφράνων λέξεων καὶ τρίπτων τῆς ἀπλοελληνικῆς, ἵδιν ἡ ἐκ τῆς συγκρίσεως ταύτης ἐναργεστάτη πάρθειδεις; τῶν νῦν ἀκταλλήλων βιβλίων διδακτικῶν εἰς τοὺς παιδεῖς διὰ τὴν λογιστικήν τῶν γλῶσσων πρὸς ἀνάγνωσιν, καὶ τὴν εὐληπτὸν ἔννοιαν καὶ ἀπόκτησιν γνώσεων.

Αντὶ δὲ ἡ διδακτικὴ μέθοδος, νὰ συμβεδίζῃ πρὸς τὴν κατάστασιν τοῦ νοὸς καὶ τὴν ἀνάπτυξιν, κατὰ προσθέουσαν ἡλικίαν τοῦ παιδὸς, ὥστε καὶ μὲ τὴν ἀπλὴν γλῶσσαν οὐ μόνον νὰ διδάσκεται καὶ προσκτῆ καὶ πολλαπλασιᾶς, τὰς γνώσεις, ὅλιγα καὶ συνηθίσονται εἰς τοὺς δοκιμωτέρους τύπους τῆς γραμματικῆς καὶ τὰς καθηρωτέρας λέξεις καὶ φράσεις τῆς καθημειλουμένης νεοελληνικῆς; τὸ παιδίον νὰ διδύγηται εἰς ἐμπλίκην καὶ ἔνφρασιν τῶν ἐννοιῶν καὶ νὰ γράψῃ τὰ διανοήματά του; «Ολοὶ εἰς διδάσκαλοις καὶ διδασκάλισται ἐν τῷ συνδιδακτικῷ τρήματι τῶν δημοτικῶν τί διδάσκουσι τὰ δωματώτερα παιδία εἰς ἡλικίαν καὶ τὰ ἔχοντα γρείαν ὑψηλοτέρας διδασκαλίας; »Αμέσως βέλλουσιν αὐτὰ νὰ ἀναγνωστωσιν εἰς ἀρχαῖα κείμενα ἐλληνικῆς γλῶσσης, καὶ νὰ ἀδηγήνωται εἰς τύπους, σχηματισμούς καὶ συντάξεις ὀργαγίας γραμματικῆς; Μετὰ δὲ ἐν ἔτος ἡ δύο τὸ πολὺ ἀπολύονται ὡς τελοιόροιτα διημοτικῶν σχολείων. Καὶ τοῦ το μοὶ ἐποίησεν ἰσχυρὰν ἐντύπωσιν, πολλάκις ὡς μέλος ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς δημοτικῶν σχολείων ἀρρένων καὶ θηλέων παρασταθείς, καὶ τὸ ματαίσχολον

καὶ ἀνωφελὲς τοιαύτης διδασκαλίας διακρίνεται. Διότι διόποιον τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ἀτόπου τούτου; Οἱ μὲν ἀπολυμένοι πτλίδες, διοι μὲν αὐτῶν ἐπιδίδυτοι εἰς τέχνας καὶ ἀγροτικά ἐπιτηδέματα, μόνον ὠφελήθουσαν εὔκολον ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν, ὅλλα ὡδεμίζεν ἔννοιαν ἢ ἰδέαν αὐτῶν δύνανται νὰ παραστήσωσιν εἰς καλλιεργημένην λαλίαν, οὔτε καν μὲν ἐπιστολὴν δύνανται να γράψωσι. «Οσον δὲ οἱ εἰς τὰ ἐλληνικὰ σχολεῖα ἀμέσως μεταβαίνοντες, ἐπικναλαμβάνουσιν εἰς τὴν πρώτην τάξιν ἐπὶ ἐν ἔτος τὸ αὐτη μέρος τῆς ἀρχαῖας ἐλληνικῆς γραμματικῆς καὶ τὸ τεχνολογικὸν, καὶ ἐξήγησιν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κειμένου ἀρχαῖας συγγραφῆς; »Ατέλεια λοιπὸν σπουδῆς ἡμιμάθεια καὶ ματαίσχολία εἰς τοὺς πρότους, χρησιμοτερίᾳ ἀνωφελής εἰς τοὺς δευτέρους. «Βαθη, ἐν ἡ διδασκαλίᾳ τῆς ἀρχαῖας ἐλληνικῆς περιωρίζεται εἰς μόνα τὰ ἐλληνικὰ σχολεῖα, ἀρχομένη ἀπὸ τῆς ἀ. τάξεως, ἢ δὲ τῆς νεωτέρας ἐπεκτείνεται εἰς τὰ δημοτικὰ ἐπὶ δύο ἔτη κατὰ τὸ συνδιδακτικὸν τρήμα, καὶ ἐγμυναζόντο οἱ μαθηταὶ τυπικὸν καὶ δρθογραφικὸν καθηρεύον τῆς ἀπλῆς γλώσσης ὅπως ἐκφράζωσι καὶ γράψωσι τὰς ἰδέας των εἰς διάφορος θέματα διδόμενα περὶ τοῦ διδασκάλου, βεβαίως ἢ ἀτέλεια ἦτελεν ἐκλεψίας καὶ ἢ χρησιμοτερίας Ὁλη μεταβολή.

Τὰς ἀλλειψίεις τῶν δημοτικῶν ἐλληνικῶν σχολείων ημῶν θέλων ὁ φιλόπτερος συγγραφεὺς Π. Βεργωτῆς νὰ ἐνδείξῃ καὶ τὰ προσδέοντα εἰς ἀνάπτυξιν τοῦ μικροῦ πολίτου, δημοσίας ἡλικιωμένος κατασταθῆ μέγας, νὰ ὑπαγορεύσῃ, καὶ τὰς θεραπείας νὰ προσθέσῃ, προτείνει ἐν τῷ τελευταίῳ κεφαλαίῳ τοῦ πονήματός του, διά ως συμπέρωπα τῶν μελετῶν του, ἐκθέτει.

ἀ. Τὴν σύστασιν διδασκαλοσχολῶν. β.) Τὴν εἰσαγωγὴν τῆς περιστατικῆς μεθόδου. γ.) Γὴν εἰσαγωγὴν τῆς συνθέσεως ἢ ἐκθεσίας ἰδεῶν. δ.) Τὴν εἰσαγωγὴν τῆς ομιλουμένης γλώσσης καὶ τὴν σύνταξιν εὐμεθόδων βιβλίων. στ.) τὸ νὰ γείνῃ ἀντικείμενον μερίμνης ἢ διάπλασις τῆς καρδίας καὶ νὰ εἰσαγθῇ ἢ πολιτικὴ κατάγηται μεττόπιν δύον ἀφορῷ εἰς τὰ γρέη τοῦ πολίτου, καὶ σχῆμα τόσον εἰς τὰ δικαιώματα, καὶ ἡ οἰκιακὴ οἰκονομία. ζ.) Νὰ θεωρηθῇ τὸ ώρατον ως διεπλαστικὸν στοιχεῖον διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς μουσικῆς. η.) Νὰ εἰσαγθῇ ἡ γυμναστική καὶ θ.) Νὰ πονέμωνται βρεθεῖα εἰς τοὺς μικρώς μαθητάς.

Ιδού τὸ ἀξιόλογον σύγγραμπ τοῦ Κεφαλληνοῦ ΙΙ. Βεργωτῆ, ἡ μικρῆς πολίτης. Τοῦτο διὰ νὰ ἀναπτυχθῇ καὶ διακριθῶσιν αἱ ὁμέλειαι αὐτοῦ καὶ σπουδῆιαι γράψεις πρὸς τὴν ἐλληνικὴν νεολατίνην, ἀπαχτεῖται ἀμεσος ἐκτέλεσις περὶ τῆς κυβερνήσεως καὶ ἡ ἐφερμογή τῶν νουθετουμένων.

ΑΥΓΕΙΣ ΤΟΥ ΕΝ ΤΩΙ Ζ'. ΦΥΔ. ΠΡΟΒΑΗΜΑΤΟΣ

Ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐλείνη κατοικεῖ 1 πατήρ καὶ 1 μήτηρ ἐγκών 1 εὐλόγη καὶ 4 θυγατέρες, ὣν η 1 χήρα, ἐγκουστ καὶ 1 θυγατέρα. «Οι νιός νωμέσευθείς, ἔσχε 4 νιός καὶ 1 θυγατέρα, ἤται ἐν συνοίλη αἴστοι 14, ἤτινα διὰ τῆς μεταξὺ ὀλων αὐτῶν συγγενεῖς, γίνονται 31.

Τὴν λόιστον τοῦ δεωτέρω προβλήματος ἀπέστειλεν ἡμεῖς ἡ Αθηνῶν ὁ κ. Στολιανῆς Ι. Ηροτῆς, διστις ἔλασθεν ως διδμα, «Ερω; καὶ Θάντος;